

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation
Utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning

Linda Autio

Användning av språkbadsspråket svenska hos elever som inlett sin
skolgång utan språkbadsbakgrund
En fallstudie med klassrumsobservationer och lärarintervjuer

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2021

TIIVISTELMÄ	6
1 INLEDNING	
1.1 Syfte	8
1.2 Material	9
1.2.1 Den undersökta skolan och informanterna	11
1.2.2 Observationer	13
1.2.3 Intervjuerna	15
1.3 Metod	17
2 SPRÅKBAD I FINLAND	
2.1 Språkbadsprogram	18
2.2 Elevernas språkanvändning i en språkbadsklass	21
2.3 Undervisningsmetoder	23
2.4 Elevantagning och heterogena språkbadsgrupper	24
3 ELEVERNAS SPRÅKANVÄNDNING UNDER LEKTIONERNA I EN HETEROGEN SPRÅKBADSKLASS	
3.1 Informanternas användning av språkbadsspråket	30
3.2 Språkanvändning mellan eleven och språkbadsläraren	32
3.3 Skillnader i språkanvändning mellan elever som kommit från språkbadsdaghem och från finskspråkiga daghem	36

3.4 Sammanfattning av elevernas språkanvändning under lektionerna I en heterogen språkbadsklass	39
4 ANALYS AV SPRÅKBADSLÄRARNAS OCH REKTORNS INTERVJUSVAR OM MÅLGRUPPENS ANVÄNDNING AV SVENKSA	
4.1 Rektorns och lärarnas allmänna erfarenheter	40
4.2 Elevernas språkanvändning enligt lärarna	46
4.3 Lärarnas sätt att bemöta eleverna	49
4.4 Sammanfattning	51
5 SLUTDISKUSSION	53
LITTERATUR	57
BILAGOR	59
Bilaga 1. Intervjufrågor för språkbadslärarna	61
Bilaga 2. Intervjufrågor för rektor	63
FIGURER	
Figur 1. Det insamlade materialet 2018, 2019 och 2020	10
Figur 2. Tidigit fullständigt språkbad (Bergroth 2015:7)	20

TABELLER

Tabell 1. Det intervjuade lärarna och rektor 2020	13
Tabell 2. Kriterier för antagning till språkbud i det inhemska språken (n=15 kommuner) (Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi & Skinnari 2017:45)	26
Tabell 3. Kriterier för elevantagning i Helsingfors (Helsingin kaupunki 2020), Borgå (Porvoon kaupunki 2018) och Vasa (Vaasan kaupunki 2015).	27
Tabell 4. Rektorns erfarenheter av projekten med elever från finskspråkiga förskolor.	43
Tabell 5. Skillnader i språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbudsprogram först i skolålder och elever som har börjat i språkbudsprogram redan i språkbudsdaghem.	47

VAASAN YLIOPISTO

Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö

Tekijä:	Autio Linda
Pro gradu -tutkielma:	Uppfattningar om språkbads elevernas språkanvändning och språkutveckling i en språkbadsklass med elever som har finskspråkig daghems- och förskolbakgrund
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Koulutusohjelma:	Kielikylpyopetuksen koulutusohjelma
Oppiaine:	Ruotsin kieli
Valmistusvuosi:	2020
Työn ohjaaja:	Karita Mård-Miettinen & Jaana Puskala

TIIVISTELMÄ

Pro Gradu -tutkielmani tavoitteena on tutkia niiden kielikylpyoppilaiden kielenkäyttöä, jotka ovat aloittaneet ruotsin kielen kielikylpyohjelman ensimmäisellä vuosiluokalla osallistuttuaan ensin täysin suomenkieliseen varhaiskasvatukseen sekä esiopetukseen. Tavoite on selvittää, miten nämä oppilaat käyttävät kielikylpykieliä ruotsia oppituntien aikana: millaisissa tilanteissa ja kenen kanssa. Tarkastelen lisäksi, eroaako kielikylpyohjelman jo päiväkotikäisinä aloittaneiden ja sen vasta ensimmäisellä vuosiluokalla aloittaneiden ruotsin kielen käyttö toisistaan. Olen toteuttanut tutkimukseni ruotsin kielen kielikylpyopetusta tarjoavassa alakoulussa, joka sijaitsee kaksikielisessä kaupungissa Suomessa. Tutkimusaineisto on kerätty havainnoimalla kielikylpyoppilaiden kielenkäyttöä sekä haastatteleamalla näiden heterogeenisten kielikylpyluokkien luokanopettajia ja koulun rehtoria.

Analysoin sekä oppilaiden välistä, että oppilaiden ja luokanopettajan välistä ruotsin kielen käyttöä sekä näiden luokkien luokanopettajien mielipiteitä ja kokemuksia oppilaiden kielenkäytöstä ja sen kehittymisestä. Tutkimukseni on toteutettu laadullisin menetelmin. Tutkimustulokset perustuvat luokkahuone havainnoiteihin sekä luokkien opettajien ja koulun rehtorin haastatteluihin.

Tutkimustulokseni osoittavat, että oppilaat käyttävät oppituntien aikana keskinäisessä suullisessa kommunikaatiossa suomen kieltä, mutta kommunikoidessaan opettajan kanssa he käyttävät pääsääntöisesti ruotsin kieltä. Suurin ero niiden oppilaiden välillä, jotka ovat aloittaneet kielikylvyssä jo tarhaikäisenä ja niiden välillä, jotka ovat aloittaneet kielikylvyn vasta kouluiässä, on oppilaiden sanavarastossa.

AVAINSANAT: Svenskt språkbud, språkanvändning, heterogena elevgrupper

1 INLEDNING

Språkbud är ett frivilligt utbildningsprogram som är till alla som har majoritetsspråket som första språk (Lauren 1995: 18–20). Första språkbudsgruppen började studera i Vasa under året 1987 och efter det har språkbudsprogrammet spridit sig också till många andra städer i Finland. (Bergroth 2015: 25–25). Enligt Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi och Skinnari (2017) erbjuds det språkbudsundervisning i inhemska språk i 23 kommuner i Finland. I tidigt fullständigt svenskt språkbud rekommenderas det att barnen börjar i språkbudsprogram tidigaste när de fyller 3 år och senast när de fyller 5 år. Språkbudsprogrammet är ett utbildningsprogram som börjar på daghemsnivå och fortsätter ända till slutet av den grundläggande utbildningen.

I min avhandling pro gradu studera jag språkanvändningen i två språkbudsklasser som är heterogena gällande förkunskaper i språkbudsspråket svenska. Jag fokuserar huvudsakligen på eleverna som har börjat i en svenskspråkig språkbudsklass i skolan efter att de har gått i ett helt finskspråkigt daghem och i en finskspråkig förskola. Jag har observerat språkanvändningen hos dessa elever samt intervjuat lärare som arbetar som klasslärare i de undersökta klasserna och skolans rektor för deras erfarenheter av språkligt heterogena språkbudsgrupper. Med svenska språket menar jag i min undersökning elevernas språkbudsspråk som är svenska.

Det är ovanligt i Finland att det i språkbud börjar elever som inte har följt den vanliga vägen via en språkbudsgrupp på daghem till en språkbudsklass och på grund av det är det viktigt att forska i ämnet för att kunna se hur det inverkar på elevernas språkanvändning att grupperna inte är språkligt homogena. Det är också viktigt att få information om den verkliga språkanvändningen i en heterogen språkbudsklass med både elever som redan kan svenska då de börjar i skolan och elever som inte har tidigare erfarenheter av språkbud eller av språkbudsspråket svenska.

Jag fick idén till detta tema redan i min kandidatavhandling (Lastunen 2019) av rektorn i den skola där undersökningen genomfördes. Rektorn önskade få resultat om hur det fungerar i verkligheten att språkbudsgrupperna är heterogena i sina svenskkunskaper

redan i början av skolgången. Eftersom jag upplever temat mycket intressant valde jag att fortsätta från min kandidatavhandling och fördjupa mig i temat i min avhandling pro gradu. Temat är intressant eftersom jag själv studerar till språkbadslärare och under alla mina studieår har jag hört om hur viktigt det är att grupperna är språkligt homogena i språkbad. Med detta menar jag det att eleverna har inlett sitt språkbad i språkbadsdaghem och deltagit i samma undervisning och fått möjligheter att utveckla sina språkfärdigheter innan de börjar i språkbadsskolan. Jag bestämde jag mig för att närma mig temat ur språkanvändningens synvinkel.

Det var intressant att fortsätta i avhandling pro gradu med samma forskningstema som i kandidatavhandlingen. Den delstudie som jag gjorde i min kandidatavhandling ingår även i avhandlingen pro gradu och fördjupas med en studie om hur de undersökta eleverna har utvecklats i användningen av språkbadsspråket svenska enligt lärarna och hurdana metoder lärarna har använt med dessa elever.

1.1 Syfte

Syftet med denna avhandling pro gradu är att undersöka hur språkbadselever som har finskspråkig daghems- och förskolebakgrund använder språkbadsspråket svenska i skolan samt hur deras språkanvändning har utvecklats enligt lärarna. Jag undersöker även om det finns skillnader i språkanvändningen mellan elever som har kommit till skolan från språkbadsdaghem jämfört med elever som har kommit från ett finskspråkigt daghem. En av de viktigaste aspekterna i ett språkbadsprogram och med tanke på undervisningen är att gruppen har samma språkliga nivå redan från början av programmet. (Bergroth 2015: 1)

I undersökningen koncentrerar jag mig på elevernas språkanvändning av språkbadsspråket svenska både med andra elever och med läraren samt på lärarnas intervjusvar om elevernas språkanvändning och rektorns bakgrundinformation om elevantagning. I denna undersökning söker jag svar på följande forskningsfrågor:

1. Till vilken grad använder elever som har finskspråkig daghems- och förskolebakgrund språkbadspråket svenska under lektioner?
2. I vilka situationerna och med vem använder elever som har finskspråkig daghems- och förskolebakgrund språkbadspråket svenska under lektioner?
3. Hurdana skillnader finns det i språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbadsprogram först i skolålder och elever som har börjat i språkbadsprogram redan i språkbadsdaghem?
4. Hur har språkbadslärarna i sin undersökning tagit hänsyn till att de har i sin klass elever som har kommit från finskspråkiga daghem?

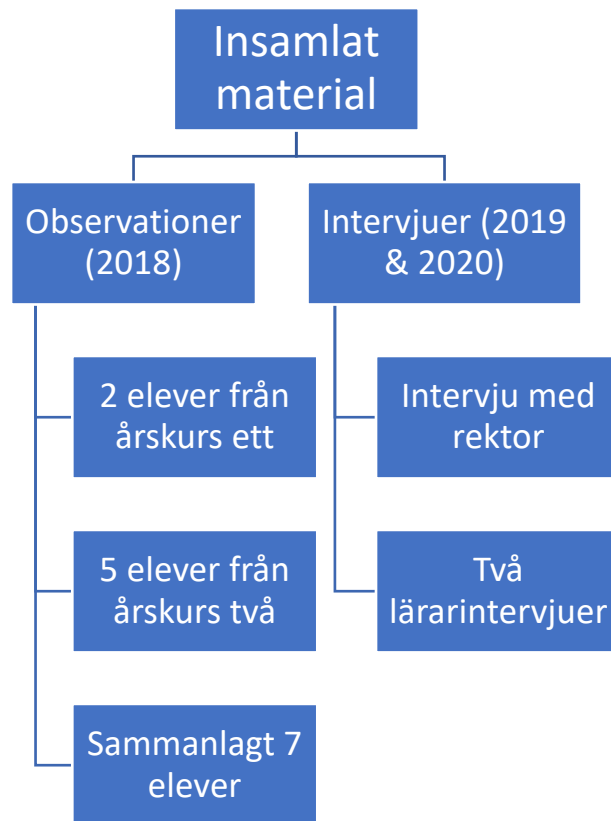
Jag antar att eleverna som har kommit från finskspråkiga daghem använder språkbadspråket svenska i mindre grad än elever som har börjat i språkbadsprogram redan under daghemsår. Vidare antar jag att dessa elever använder endast finska med klasskamrater vilket också är typiskt för språkbads elever överlag eftersom språkbads eleverna oftast har finska som modersmål. (Bergroth 2015: 1) Dessutom antar jag att dessa elevers användning av svenska enligt lärarna utvecklats mellan åren 2018 och 2020 så att någon av dem har uppnått eller till och med gått förbi i språkanvändning en elev som har varit med i språkbadsprogrammet redan från daghemmet, det vill säga en elev från finskspråkigt daghem kan använda mera svenska än en elev som har deltagit i språkbadsprogrammet redan från daghemmet. Ytterligare antar jag att lärarna har behövt skapa nya metoder för att anpassa undervisningen till alla elevers språkliga nivå.

I denna avhandling menar jag med svenska språket språkbadspråket svenska, som är elevernas skolspråk i undersökningen.

1.2 Material

Materialet i denna avhandling pro gradu utgörs av observationer som jag gjorde hösten 2018 och av intervjuer som jag gjorde under våren 2019 och hösten 2020. Fokuset ligger både på observationer som jag har utfört i vanliga klassrumssituationer och på intervjuer

med språkbadskolans rektor samt språkbadsklassernas lärare som undervisar i de två elevgrupper som jag observerat.

Figur 1. Det insamlade materialet 2018, 2019 och 2020

Jag har samlat materialet i en skola som ligger på en tvåspråkig ort. På den ifrågavarande orten är det vanligt att språkbadsundervisningen börjar det året barnet fyller fem år. Det betyder att barnet börjar i tidigt fullständigt språkbad två år före hen börjar i skolan, varav det andra året är förskoleåret. Orten har haft språkbad i ett flertal år men först under de senaste åren har man tagit ett större antal elever till en språkbadsklass som inte har erfarenhet av språkbadsdaghem eller –förskola utan har en helt finskspråkig daghems- och förskolebakgrund. Skolan är ett lågstadium där det finns både finskspråkiga klasser och språkbadsklasser. Skolan har en språkbadsgrupp i varje årskurs.

I skolan finns det två språkbadsklasser, årskurs tre (vid observationstillfället i åk 1) och fyra (vid observationstillfället i åk 2) som är språkligt heterogena och jag genomförde

observationerna i dessa klasserna. Jag har koncentrerat observationerna på två informanter i årskurs två och på fem informanter i årskurs tre. Av dessa sju elever är två pojkar och fem är flickor. Alla har en helt finskspråkig bakgrund och har inte deltagit i språkbad före de har börjat i skolan. Det fanns flera elever med en finskspråkig daghems- och förskolebakgrund på klasserna men alla familjer gav inte tillstånd att observera sina barn.

Jag upplever att resultaten blir mycket mer realistiska då jag har utfört studien genom att observera eleverna och inte genom att intervjua dem, för att det till exempel finns en stor risk att eleverna är för blyga för att svara på en främmande forskares frågor eller känner sig obekväma för att de är svaga med språkbadspråket svenska. Detta anser jag enligt min egen erfarenhet av språkbadsleverna.

1.2.1 Den undersökta skolan och informanterna

Skolan som jag har undersökt ligger i en tvåspråkig ort i Finland. Skolan erbjuder grundläggande undervisning på finska för årskurserna 1–6 samt språkbadsundervisning på svenska för årskurserna 1–6. Skolan har undervisning i tjugo olika klasser och elevantalet börjar närma sig redan 400 varav ungefär 100 är språkbadslever. Skolan erbjuder utöver engelska och svenska undervisning också i tyska. Skolan hade först både finskspråkig och svenskspråkig grundläggande undervisning under samma tak, men sedan flyttade de svenskspråkiga grundläggande undervisningen till sina egna lokaler och finskspråkig grundläggande undervisning stannade kvar där. Nuförtiden erbjuder skolan både finskspråkig undervisning och svenskt språkbad i den grundläggande undervisning. I skolan har det funnits svenskspråkigt språkbad från år 2012. (Rektorns intervju 2020) Jag kan inte använda skolans webbplats som källa eftersom jag inte kan avslöja vilken skola och vilken stad det är fråga om.

Enligt rektorn har man tagit elever in på språkbadsprogram från finskspråkiga daghem först i skolålder eftersom staden var med i ett projekt där staten beviljade projektstöd för skolan för att utvidga och utveckla tvåspråkig undervisning inom språkbad vilket möjliggjorde att man kunde skapa nya resurser för skolans språkbadsundervisning. Enligt

rektorn hade det samtidigt varit mycket framme i diskussionerna att desto yngre barnen är när hen lär sig ett nytt språk desto lättare händer det. Eftersom skolan fick projektstöd kom utbildningsstyrelsen, staden och skolan på att man kunde använda pengarna för att ta in till en liten språkbadsgrupp elever från finskspråkigt daghem, för att kunna öka elevantalet i gruppen och genom det erbjuda svenskt språkbad i skolan samt försäkra kontinuum i språkbadsundervisningen. Enligt rektorn hände allt fort och de hade inte mycket tid att planera elevantagningen under den våren (2016).

De första eleverna började i svenskt språkbad under hösten 2016, efter att de hade först deltagit i finskspråkig förskoleundervisning. Med projektstöd kunde skolan anställa en person som kunde erbjuda svenskspråkig specialundervisning för eleverna. Skolan kunde också anställa en resurslärare som enligt rektorn arbetade ungefär 16 timmar per vecka. Det möjliggjorde att dela in klassen på 24 elever i två grupper och genom det erbjuda lämplig undervisning för just den gruppen.

Skolan har antagit elever från finskspråkig förskoleundervisning till svenskt språkbad i två omgångar: åren 2016 och 2017. Det vill säga att eleverna går nu på årskurs 3 och 4. I dag är det 17 elever i åk 3 och 23 elever i åk 4. Eleverna som har börjat i svenskt språkbad år 2016 har fått möjlighet att börja i språkbad genom att föräldrarna skickade en skriftlig ansökan där de berättade om sitt och barnets intresse samt hur föräldrarna upplever att barnet skulle klara sig i språkbadsundervisningen. De elever som har börjat år 2017 har haft ett inträdesprov för att komma in till språkbadsprogrammet. Under läsåret 2016 började det 7 elever i språkbad och under läsåret 2017 började det endast två elever i språkbad. Enligt rektorn fick alla de elever börja i språkbadsundervisning som skickade ansökan eller deltog till inträdesproven.

Informanterna som deltog i undersökningens observationsdel år 2018 var sammanlagt sju: 2 från årskurs 1 (i fortsättningen elev X och elev Y) och 5 från årskurs 2 (i fortsättningen eleverna A – E). Av dessa sju elever var två pojkar och 5 flickor. Alla informanter har börjat i språkbadsundervisning efter att dem har finska som modersmål och först gott i ett finskspråkigt daghem- och förskola. Alla informanterna har finska som modersmål.

Informanterna som deltog i intervjudelen är rektorn för skolan och två lärare som arbetar i undersökningsskola och har arbetat som lärare i de observerade. Tabell 1 bevisar informanternas erfarenheter om deras erfarenheter inom språkbadsprogram och språkbadsundervisning.

De tre informanterna som deltog i min undersökning har mellan 4 och 28 års erfarenhet av språkbadsundervisning. Rektorn (C) har arbetat i grundläggande undervisningen från 80-talet. Hen har fungerat först som klasslärare i sammanlagt 17 år och som rektor i 23 år. Hen har hela tiden arbetat som rektor i samma skola. Läraren (A) har arbetat inom språkbad i 28 år och informanten (B) i 4 år.

Lärare	Arbetat i språkbad
A	28 år
B	4 år
Rektorn	Arbetat i skolan var det finns språkbad
C	8 år

Tabell 1. De intervjuade lärarna och rektor 2020

1.2.2 Observationer

I min kvalitativa fallstudie valde jag att använda observation som en av undersökningsmetoderna. Jag valde att observera klassrumssituationer där eleverna använder språkbadspråket svenska naturligt. Observationerna som jag gjorde var strukturerade (Hedin 1996: 3) eftersom jag inte ville anteckna allt som händer i situationen, utan jag bestämde mig i förväg att fokusera på dessa utvalda elever och deras språkanvändning i språkbadspråket svenska.

När man observerar elevernas språkanvändning i naturliga klassrumssituationer utan att eleverna vet varför det observeras i klassen blir det mindre risk för att eleverna inte fungerar i klassen som de gör i vanliga fall. Därför valde jag att forska i så naturliga

situationer som bara är möjligt. Antalet informanter i studien är relativt litet med tanke på att varje elev är en individ och språkinläringen- och användningen sker och utvecklas på olika sätt mellan olika individer, det vill säga att forskningsresultat möjligtvis kunde vara annorlunda om antalet av informanter skulle vara större.

Mina observationer har genomförts på ett sådant sätt att eleverna hålls anonyma under hela forskningens gång. Jag antecknade mina iakttagelser om elevernas språkanvändning i vanliga klassrumssituationer, det vill säga jag använde inte ett observationsschema utan antecknade det som jag såg och hörde.

Jag har observerat en matematiklektion i de båda årskurserna, det vill säga att jag gjorde mina observationer sammanlagt under två lektioner. Jag presenterade mig för eleverna i början av lektionerna och berättade att jag var där bara för att kolla hur fint de studerar. Båda gruppernas lärare berättade för eleverna att jag kollar lite hur de använder svenskaspråket och uppmuntrade elever att använda mycket svenska under lektioner.

Eftersom jag utförde mina observationer under två lektioner ville jag också få stöd till mina resultat av lärarna genom att intervjua dem. På så sätt fick jag en mer omfattande uppfattning om elevernas språkanvändning gällande svenskaspråket svenska i språkbud. Jag ville utföra min studie på två årskurser för att få ett mer omfattande resultat av språkanvändningen i två olika åldersgrupper. Det bör också beaktas att den andra årskursen har studerat längre i skolan och på grund av det fått mera undervisning på svenska än den årskursen som har börjat i skolan först på hösten 2018 och fått språkbadsundervisning endast: cirka fem månader. Jag kommer inte att jämföra olika årskurser.

Jag observerade de utvalda elevernas språkanvändning av språkbadspråket svenska genom att lägga märke om de svarade på svenska till läraren, om de ställde frågor på svenska till läraren och om de använde svenska då de kommunicerade med sina klasskamrater. Eleverna som var i fokus kände inte till att observationerna gällde utan jag rörde mig bland eleverna i hela klassen för att situationen skulle vara så naturlig som möjligt, även om jag koncentrerade min uppmärksamhet på de elever som hade börjat i språkbud efter att de har gått i ett finskspråkigt daghem och förskola.

1.2.3 Intervjuerna

Som den andra forskningsmetoden valde jag att använda individuella semistrukturerade intervjuer. Intervju som en kvalitativ metod passade bra för min studie eftersom jag önskade att få höra lärarnas och rektorns egna upplevelser och erfarenheter om situationen och elevernas språkanvändning. (Hedin 1996: 3)

Eftersom fokuset i denna undersökning ligger på observationer och intervjuer kring elevernas språkanvändning, har jag inkluderat klasslärarnas och rektorns reflektioner och erfarenheter genom att intervjua dem. Jag har intervjuat de två lärare som har arbetat som klasslärare i de observerade klasserna: En lärare som har arbetat redan från början med en av klasser och en lärare som har arbetat en längre period med andra av klasser, men jobbar inte längre. Rektorn som jag har intervjuat har varit den samma under hela forskningsprocessen. Jag kom överens om intervjuerna per e-post genom att kontakta först den aktuella skolans rektor. Efter att rektorn beviljade forskningstillståndet kontaktade jag de lärare som jag planerade att intervjua. Jag kom personligen överens om tidpunkten för intervjuerna med alla informanter. Intervjuerna gjordes via videokommunikationstjänst Zoom.

Jag har intervjuat lärarna under hösten 2020. Jag har även intervjuat skolans rektor för att få bakgrundsinformation för själva situationen för att få svar på varför man har tagit elever till språkbadsklasser från finskspråkiga förskolor.

Intervjun för lärarna bestod av 23 frågor och för rektorn av 24 frågor (Bilagorna 1 och 2). De första frågorna i lärarintervjun gällde bakgrundsinformation både om läraren och om de observerade grupperna. Intervjufrågorna handlade om lärarnas uppfattning om elevernas språkanvändning: hur de förstod talad och skriven svenska och hur de använde svenska muntligt och skriftligt. Samt vilka speciella metoder lärarna använde med dessa elever och hurdana utmaningar de upplever att eleverna har haft. Jag fick också perspektiv med intervjuerna för det att hurdana skillnader lärarna har märkt i kunskaper i svenska mellan elever som har kommit till skolan från språkbadsförskolan och elever som har

kommit från en finskspråkig förskola. Frågorna i rektorns intervju handlade om rektorns bakgrund samt hur det blev så att skolan har tagit elever till svenskspråkiga språkbadsgrupper från finskspråkiga förskolor. Intervjufrågorna ställdes till alla i samma ordning och gav möjlighet för de intervjuade att svara och berätta med egna ord. Genom intervjuer förväntade jag mig att få en bredare uppfattning om elevernas språkanvändning ur lärarnas perspektiv. Båda lärarintervjuerna genomfördes på svenska rektorsintervjun på finska.

Intervjuerna spelades in med tillåtelse som jag hade fått av informanter. Även om jag spelade in intervjuer anteckna jag samtidigt en del av intervjusvaren. Efter intervjun lyssnade jag på inspelningen i korta avsnitt och renskrev innehållet. Intervjuerna tog ungefär 20–30 minuter för alla informanter. Informanterna liksom också skolan hålls anonyma i min avhandling. Jag presenterar informanterna närmare i kapitel 4.

1.3 Metod

Min avhandling pro gradu är en kvalitativ fallstudie. För en fallstudie är det kännetecknande att den är konkret, kontextbaserad, kvalitativ forskningsstrategi där studien görs under en längre tid. Verktyg som kan användas för fallstudie är; observationer, intervjuer och analys av textdokument. (Fandom 2016) Kvalitativ metod passar för min studie eftersom forskningen har en öppen forskningsdesign, där teorier och metoden växer fram under processens gång. Forskningens målgrupp är ett mindre urval det vill säga att forskningen har ett begränsat antal informanter och situationer vilket stöder den kvalitativa forskningsmetoden. (Greelane: 2019) I min studie ligger fokuset på hur sådana elever använder svenska som börjat i en språkbadskola på en tvåspråkig ort i Finland trots att de har gått en finskspråkig daghem- och förskola. Jag analyserar mitt forskningsmaterial med kvalitativa metoder på grund av att forskningen innebär ett begränsat antal informanter.

Jag har analyserat observationsmaterialet genom att studera elevernas diskussioner från observationstillfällena, och ger konkreta exempel på hur eleverna som har börjat i språkbad först i skolålder kommunicerar på svenska. Därtill jämför jag språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbad redan i daghemmet och elever som har börjat i språkbad först i skolan. Jag har analyserat innehållet i lärarnas och rektorns intervjuer hösten 2020, alltså ett och ett halvt år efter observationerna.

I kapitel 3 redogör jag för elevernas användning av svenska genom att ge exempel på hur eleverna som har börjat i språkbad först i årskurs 1 kommunicerar på språkbadsspråket svenska under observationstillfällena. Därtill jämför jag språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbad redan i daghemmet samt i förskolan, och elever som har börjat i språkbad först i årskurs 1.

I kapitel 4 analyserar och diskuterar jag lärarnas och rektorns intervjusvar ur deras erfarenheter om språkligt heterogena språkbadsgrupper och målgruppens användning av svenska.

2 SPRÅKBAD I FINLAND

I kapitel 2 som ett undervisningsprogram i Finland. Språkbad är ett undervisningsprogram vilket är mycket svårt att beskriva på endast ett korrekt och enkelt sätt, eftersom det finns så många olika definitioner av språkbad men ingen klagörande beskrivning som skulle öppna begreppet kort och specifikt. I detta kapitel kommer jag att beskriva och öppna begreppet språkbad, hänvisa till tidigare undersökningar kring språkbadselevernans språkanvändning i svenska språket, presentera de olika undervisningsmetoder som används i språkbad och diskutera elevantagningen och heterogena språkbadsgrupper.

2.1 Språkbadsprogram

Språkbad är ett frivilligt undervisningsprogram som har inga andra antagningskrav än att barnen inte har målspråket (svenska) som sitt modersmål. (Lauren: 1991) Språkbadsprogrammet härstammar från Kanada var det uppstod under 1960-talet och varifrån det kom till Finland på 1980-talet. Språkbadet kom till Finland efter att professor Christer Laurén vid Vasa universitet var på besök i Kanada och bekantade sig med språkbadsprogrammet och fastställde att det skulle vara en lämplig typ av undervisning i Finland. Laurén tyckte att metoden skulle stöda Finlands tvåspråkighet. (Bergroth 2015: 25) Språkbadet väckte intresse också på politiskt aktiva håll. Första språkbadsgruppen började i Vasa på hösten 1987 (Laurén 1991: 19) varifrån den sedan spridde sig till andra områden i Finland (Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007: 10).

Språkbad är ett undervisningsprogram för alla barn som vanligen har något annat språk som modersmål än språkbadsspråket. (Björklund & Mård-Miettinen & Turpeinen 2007: 28) I Finland är det vanligen de finskspråkiga familjers barn som går på svenskt språkbad. Eleverna får undervisning på språkbadsspråket i daghem och i skola. Huvudidén i språkbadsprogrammet är att ett barn som talar majoritetsspråket lär sig ett andraspråk genom att använda språket i praktiken och i naturliga situationer. I Finland lär man oftast ut språkbadsspråket till elever som har finska som modersmål. Heikkinen (2007) beskriver på ett mycket illustrativt sätt hur eleverna lär sig det svenska språket naturligt i

språkbad. Hon beskriver att eleverna lär sig till exempel genom att få undervisning i många olika ämnen och på många olika undervisningsmetoder. Hon ger ett konkret exempel som beskriver språkbadsundervisningen bra: när hon sjunger med eleverna ”*Jag sätter glasögon på min näsa*” leker de att de tar glasögonen och sätter dem på näsan. (Björklund, Miettinen & Turpeinen 2007: 55)

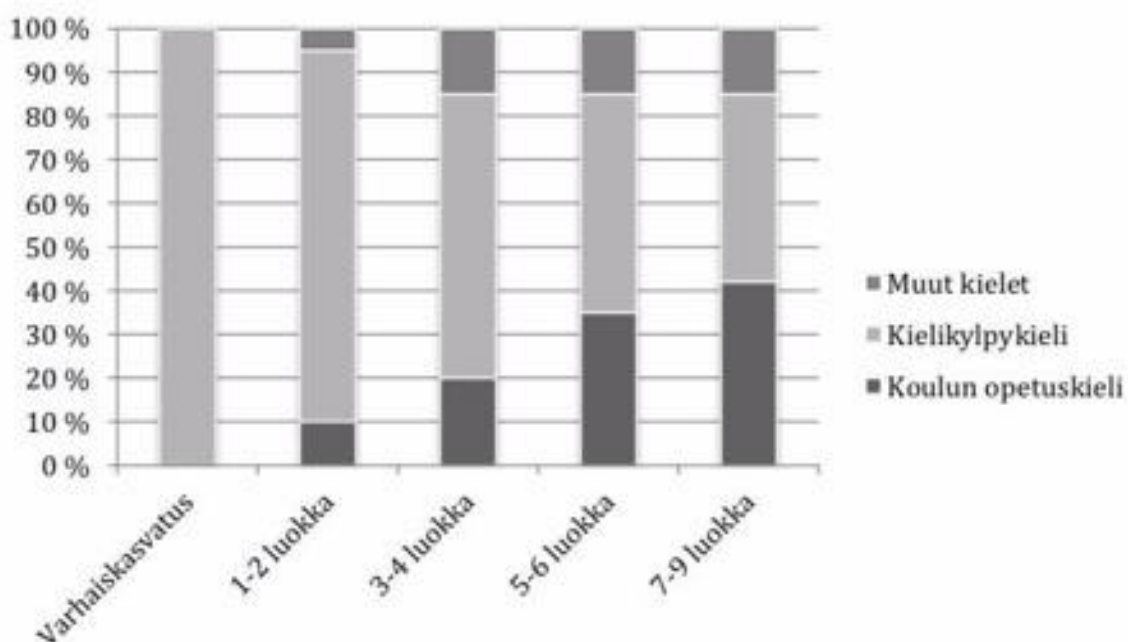
Målet med svenskt språkbad är att barnen får funktionella kunskaper i svenska utan att kunskaper i modersmålet påverkas negativt. En av de viktigaste principerna i språkbad är att en språkbadslärare talar endast ett språk med eleverna, det vill säga att man tillämpar Grammonts princip en människa – ett språk. (Bergroth 2015: 2) Läraren talar och förstår elevernas modersmål men skall fungera som en språklig förebild för eleverna och därför använda bara ett språk, det vill säga språkbadsspråket. Viktigt i språkbad är att fast man satsar på elevernas andraspråksutveckling är det lika viktigt att man stöder elevernas modersmålsutveckling och elevernas egen språkliga identitet. (Bergroth 2015: 4)

Jag undersöker i svenskt språkbad vilket betyder att eleverna hör till en språklig majoritet, det vill säga eleverna har finska som modersmål och får undervisning på språkbadsspråket svenska. I Finland finns det också språkbad i finska och samiska (Sjöberg m.fl. 2017: 15). Finskt språkbad har mindre utbredning än svenskt språkbad eftersom det finns så pass mycket mindre antal kommuner som har en svenskspråkig majoritet (Bergroth 2015: 6).

Språkbad genomförs i Finland på samma sätt som vanlig småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande undervisning (Bergroth 2015: 1), det vill säga språkbadet följer samma läroplan som gäller för reguljär småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande undervisning (Björklund & Buss 2004: 26). Språkbad är ett frivilligt undervisningsprogram och barnen behöver inga specialkunskaper för att kunna delta i språkbad. Familjen som sätter sina barn till språkbadsdaghem förbinder sig till att deras barn fortsätter efter språkbadsdaghem till grundläggande undervisning i en språkbadsskola (Bergroth 2015: 2). Kontinuum i språkbad är viktigt för att gruppstorlekarna ska hållas lämpliga för att erbjuda språkbadsundervisning hela språkbadsstigen ut. Detta kom även fram när jag intervjuade rektor för att få bakgrundsinformation om språkbad i den skolan där jag genomförde undersökningen.

Man kan dela in språkbåd i tre olika modeller beroende på när man börjar i språkbåd: 1. tidigt fullständigt språkbåd börjar i Finland när barnet är 3–6 år gammalt, det vill säga i daghemmet, 2. fördröjt språkbåd börjar på lågstadiet och 3. sent språkbåd börjar på högstadiet. (Bergroth 2015: 4) Språkbådsspråket fungerar både som inläringens mål och medel det vill säga språket är ett medel för elevernas inläring av de övriga skolämnena (Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen, Bergström 2007: 135).

Det är tidigt fullständigt språkbåd som oftast tillämpas i Finland. Barnen börjar i tidigt fullständigt språkbåd då de är 3–6 år gamla. De fortsätter från språkbådskola till språkbådsklass i lågstadiet. (Laurén 1999: 22) Gruppen är homogen angående språkbådsspråket då när de börjar i tidigt fullständigt språkbåd. Det betyder att barnen har samma utgångsnivå (inga direkta kunskaper i svenska) i språkbådsspråket. Då eleverna börjar i språkbådet får de undervisning främst på svenska, det vill säga från 90 % till 100 % (se figur 2).

Figur 2. Tidigt fullständigt språkbåd (Bergroth 2015:7)

När språkbadsprogrammet går vidare och eleverna fortsätter till högre årskurser minskar undervisning på språkbadsspråket och då kommer elevernas modersmål med till undervisningen. (Bergroth 2015: 1)

2.2 Elevernas språkanvändning i en språkbadsklass

Enligt Bergroth (2015:102) har man forskat överraskande litet i Finland hur språkbadseleverna kommunicerar på språkbadsspråket svenska i beaktande med hur mycket man framhäver att huvudsaken i språkbadet är att eleven lär sig att kommunicera på svenska i naturliga situationer.

De undersökningar som gjorts visar att elever är individer också då det gäller användning av språkbadsspråket, det vill säga att det finns individuella skillnader mellan eleverna. Oftast börjar språkbadseleverna använda språkbadsspråket senast efter att de deltagit i språkbad i ett halvår (Bergroth 2015: 102) Det betyder att barnen börjar använda svenska språket redan i daghemmet och de har kunskaper i svenska då de börjar i skolan.

Enligt Mård (2002) finns det skillnader mellan elevernas språkanvändning för att alla elever är individer och de mer tystlåtna barnen i fallstudie bytte lättare till modersmålet och behövde mera personligt anpassad stimulus för att komma igång med produktionen av språkbadsspråket. Läraren måste ta till hänsyn varje elev och identifiera olika svårighetsnivåer i frågor så att nivån är lämplig för just den elev som får frågan: frågorna får inte vara för svåra för att eleverna skall kunna svara på dem. Mård påpekar i undersökning också att olika elever har olika (individuella) inlärostilar och den sociala stilen är den som påverkar allra mest till den produktiva språkbadsspråkfärdigheten. (Mård 2002)

Eleven lär sig att använda och hitta på lämpliga utvägar att kommunicera på språkbadsspråket fast hen bara har lite kunskaper i språkbadsspråket. Elever använder olika kommunikativa strategier redan i daghemmet som de fortsätter att använda i skolan. (Bergroth 2015: 102) Harju-Luukkainens (2007: 235) undervisningen visar att barnen använder olika språkliga och icke-språkliga strategier då de försöker uttrycka sig på språkbadsspråket svenska men då de inte kommer ihåg något ord.

Olika icke-språkliga strategier är till exempel att eleven försöker undvika situationer där man skulle behöva kommunicera på språkbadsspråket eller att elever använder olika gester och miner som hjälpmedel i kommunikationen. Som språkliga hjälpmedel använder eleverna sådana ord som liknar det ord som de försöker minnas. De ord som de använder kan ha liknande innebörd eller ljud. I en situation där eleven inte kan kommunicera på språkbadsspråket byter hen lätt till sitt eget modersmål eller hittar på ett helt nytt ord för att kunna uttrycka sig. (Bergroth 2015:102)

Eleverna i svenskt språkbad använder både finska och svenska i muntliga kommunikationssituationer i klassrummet. Som språkbadslärostudierande har jag under mina vikarie- och praktikperioder i svenskt språkbad märkt att när man tar i beaktande endast muntlig kommunikation i språkbadsspråket använder eleverna mycket både finska och svenska parallellt i en diskussion. Detta fenomen kallas kodväxling. Kodväxling betyder att eleven byter språk mitt i diskussionen, till exempel: *Jag olen sex år vanha*. (Lahti 2015: 1). Att man byter språk från språkbadsspråket svenska till modersmålet finska kan bero på att eleven inte kommer ihåg det rätta ordet på svenska och därför använder finska som hjälpmedel för att kunna uttrycka sig på bästa möjliga sätt. Språkbadseleverna kan också använda finska då de tänker högt eller korrigerar något de har sagt fel på svenska. (Bergroth 2015: 103)

Lärarens viktigaste uppgift är att använda tydlig och korrekt svenska för att kunna vara den bästa möjliga språkliga förebilden. Det är på lärarens ansvar att eleven hela tiden lär sig nya ord och blir van vid att använda svenska. Läraren talar alltid bara svenska till eleverna men läraren kräver inte att eleven alltid pratar svenska till läraren. Enligt Mård (1997) använder de flesta barnen redan tydlig svenska på årskurs två under lektionerna. Eleverna pratar ofta finska sinsemellan under rasterna, men det kan finnas undantag om de leker en lek som de har lärt sig på svenska (Laurén 1991: 58).

Typiskt i språkbad är att i klassutrymmena talar språkbadseleverna språkbadsspråket svenska med läraren. Om eleven inte förstår läraren eller inte kan svara på svenska till läraren använder eleverna finska eller någon strategi för att kunna uttrycka sig. Med klasskamraterna använder språkbadseleverna mycket finska i undervisningen. Om eleverna till exempel gör en paruppgift byts språket lätt till finska. I så fall uppmuntrar

läraren eleverna att använda språkbadspråket svenska. Eleverna får ändå kommunicera på sitt eget modersmål om de vill, men läraren sporrar dem medvetet att använda språkbadspråket (Vaasan Yliopiston täydennyskoulutuskeskus 1997: 24).

2.3 Undervisningsmetoder

I tidigt fullständigt språkbud tillägnar barn sig det nya språket med hjälp av praktiska erfarenheter genom att använda språket i alla situationer. Språkbadsundervisningen fungerar som undervisningsmetod under alla dagar i daghem och i skola, inte bara under vissa handledda stunder eller momenten. (Buss & Lauren 1996: 4) Språkbadsprogram är en frivillig undervisningsmetod där språket tillägnar sig i naturliga situationer.

De lärare som undervisar på språkbadspråket talar enbart det språket med eleverna, eftersom det är viktigt att eleverna får höra och använda språkbadspråket i olika funktioner och i olika situationer. (Centret för språkbud och flerspråkighet: 2015) Läraren fungerar som en viktig språkmodell för språkbudseleverna och har ett stort språkligt ansvar för att visa ett bra och tydligt exempel för eleverna.

Av språkbudselever kräver man ända från första dagen att använda språkbadspråket i olika kommunikationssituationer med språkbudsdaghemets personal samt med andra språkbudselever. Undervisningsmetoden i språkbud innebär att det alltid är en person och ett språk och därför har man andra lärare i språkbud som undervisar under dessa timmar när undervisningen sker på elevernas modersmål.

Undervisningen kräver mycket planering av språkbudsläraren. En av orsakerna är att det finns brist i läromaterial i språkbud eftersom elevantalet i språkbud är jämförelsevis litet när man jämför med finsk- eller svenskspråkiga grupper. Därför finns det stora skillnader i läromaterialer i den grundläggande undervisning. Brist på tid och material försvårar språkbudspedagogens arbete i ett ena språket med verksamheten (Bergroth 2015: 64, 73). Läraren måste ta till hänsyn i undervisningsmetoder att alla elever skall förstå undervisningen och därför måste läraren tillämpa sådana undervisningsmetoder för att kunna säkerställa det.

2.4 Elevantagning och heterogena språkbadsgrupper

För elevantagningen i språkbad i Finland finns det inte bara vissa kriterier till hela landets språkbadsgrupper utan varje kommun har egna kriterier för elevantagningen, fastän olika kommuner tillämpar många liknande kriterier. Sjöberg, m. fl. (2017: 43) skriver i sin kartläggning om att språkbads eleverna blir oftast valda till språkbadsverksamhet på grund av deras modersmål som måst vara finska om barnen deltar i svenskt språkbad och svenska om barnen deltar i finskt språkbad.

I Finland har man tagit in elever till språkbadsprogram från år 1987 när språkbadsundervisningen började i Vasa. Enligt Bergroth (2015: 2) är språkbadsprogrammet ett frivilligt program som passar för alla elever som kan anpassa sig också till vanligt grundläggande undervisning. En språkbads elev är oftast ett barn som är enspråkig talare av majoritetsspråket. Detta innebär att ett barn som börjar i språkbadsprogram har oftast modersmålet finska i Finland. Bergroth påpekar att det finns också en möjlighet för barn med invandrarbakgrund att delta i språkbadsprogram men då ska barnet ha starka kunskaper i finska. Det är viktigt att de familjer som har valt att anmäla och söka en plats för sitt barn i en språkbadsgrupp förbinder sig till att deras barnet deltar i språkbadsundervisningen hela grundskoletiden ut för att gruppernas storlek hålls lämpliga för att erbjuda och möjliggöra språkbadsundervisningen på skolnivå. (Bergroth: 2015)

I läroplanen för grundläggande utbildning anbefallas att anordnaren av språkbadsundervisning i en lokal läroplan ska rapportera att för vem undervisningen är orienterad och vilka principer som gäller för antagningen av elever. (Sjöberg m.fl. 2017: 43) Många språkbadskommuner har inte beskrivit för vem språkbadsundervisningen är riktad till eller vilka principer som gäller för elevantagningen. Enligt kommunintervjuerna, undervisningsväsendets webbsidor och läroplanen har olika fasett som bjuder på språkbadsundervisning rätt samma kriterier med tanke på intagningen. Valet görs i Finland till största delen på basis av barnets modersmål, till att skolans undervisningsspråk (finska eller svenska) men inte språkbadsspråket ska vara barnets modersmål eller modersmålsliknande språk. (Sjöberg m.fl. 2017: 43). Språkbadsspråket får inte vara barnets modersmål enligt grundprinciper.

För barnen som deltar i språkbadsprogrammet ordnas det inte vanligtvis inträdesprov utan det är oftast föräldrarna som bestämmer sig att söka en plats för sina barn i språkbadsprogrammet. Detta på grund av att barnen i daghemsålder inte själv kan inverka på beslutet fast det skulle vara bra att föräldrarna diskuterar och frågar om barnets vilja och intresse (Bergroth 2017: 5).

Tabell 2 visar sig att det finns samma kriterier i flera olika kommuner men också skillnader mellan olika kommuner i antagningskriterier till språkbadsundervisning. Flera kommuner hade också ett språkbaserat kriterium vid sidan av modersmålet, för att de föredrog att språkbadspråket skall vara ett nytt språk för barnet. Det som var oväntat var att enligt Sjöberg m.fl. (2017

) finns det flera familjer som har barn i språkbadsundervisning som har svenskspråkiga släktingar. Många kommuner förutsätter att barnet som deltar i språkbadsundervisningen bor i kommunen samt att barnen har börjat i språkbadsprogram redan i småbarnspedagogiken. Det betyder också att kommunerna vill att familjerna förpliktar sig till språkbadsundervisningen så länge som kommunen erbjuder utbildningsstadier inom språkbad det vill säga att barnet fortsätter i språkbadsundervisningen genom hela grundskolan (Sjöberg m.fl. 2017:44).

Kriterier	Antal kommuner
Daghemmets språk/skolans undervisningsspråk är modersmål/hemspråk/starkt språk/bekant språk för barnet	8 kommuner
Språkbadspråket är inte familjens hemspråk/barnets modersmål	10 kommuner
Bor i språkbadskommunen	4 kommuner
Om maximiantalet nås - lottning (daghem) - intervju (grundläggande utbildning) - ansökningsordning -språktest (grundläggande utbildning)	5kommuner 2 kommuner 1 kommun 1 Kommun
Förbindelse av föräldrarna krävs	4 kommuner
Barn med särskilda stödbehov antas inte	2 kommuner
Barn med särskilda stödbehov antas eventuellt	2 kommuner
Barn med särskilda stödbehov antas likadant som andra	1 kommun

Tabell 2. Kriterier för antagning till språkbad i de inhemska språken (n=15 kommuner).
(Sjöberg, Mård-Miettinen, Peltoniemi & Skinnari 2017: 45)

Jag har valt att tydliggöra likheterna och skillnaderna mellan elevantagningen i språkbad i olika kommuner (Helsingfors, Borgå & Vasa) genom att diskutera de kriterier som tre kommuner med språkbad har angivit på sina webbsidor (se tabell 3).

Kriterier:	Helsingfors stad	Borgå stad	Vasa Stad
Barnets ålder:	4 – 6 år	Det året barnet fyller 5.	5 år
Språkbadspråket skall vara ett nytt språk för barnet.	X	X	X
Ett av barnets hemspråk skall vara finska.	X	X	X
Föräldrarna måst förbinda sig att deras barn deltar i språkbadsundervisning genom hela grundskolan.	X	X	
Barnen som har syskonen i språkbadsgrupper har företräde till språkbadsundervisning.	X	X	

Tabell 3. Kriterier för elevantagning i Helsingfors (Helsingin kaupunki 2020), Borgå (Porvoon kaupunki 2018) och Vasa (Vaasan Kaupunki 2015).

Andra individuella kriterier:

Helsingfors stad lovar att de som har blivit valda till språkbadsprogrammet får gå sitt eget språkbads gångstig i språkbadsskolan och att om finns flera barn än vad det finns platser i språkbad, lottas platserna ut.

Enligt Borgå stad de barn som har ett expertutlåtande om behov av språkligt stöd, rekommenderas inte att delta i språkbadet. Om barnet har behov av stöd i utvecklingen

eller inläringen, diskuteras de genom med föräldrarna då de söker plats till språkbadsprogram för deras barn. Om kriterierna hittills inte är tillräckliga lottas platserna ut bland de som är kvar.

Vasa stad kräver att barnet som deltar i språkbadsprogram bor i Vasa och att föräldrarna sköter själv transporten till daghem. Även det är viktigt att barnen har goda eller tillräckliga kunskaper i modersmålet finska och att föräldrarna inte har svenska som modersmål.

Genom dessa exempel kan man se att det finns likheter men också skillnader mellan olika kommuners elevantagningskriterier. Det som är lika är att det inte i vanliga fall används inträdesprov utan det är föräldrarna som bestämmer att söka plats för sitt barn till språkbadsprogrammet. Tabell 3 visar att det finns många olika aspekter som staderna väntar att föräldrarna tänker på när de söker plats för deras barn i språkbadsundervisning.

Som jag skrev redan tidigare så enligt Bergroth (2015) finns också en möjlighet för barn med invandrabakgrund att delta i språkbadsprogram men då ska barnet ha starka kunskaper i finska språket. Det kom fram också i Sjöberg m.fl. (2017) undersökning för att 73% av de 15 svarande språkbadskommunerna svarade att ett barn med invandrabakgrund erbjuds språkbad i samma omfattning som övriga barn. (Sjöberg m.fl. 2017:43). Enligt Savijärvi (2013) gör en homogen språkbadsgrupp det lättare att organisera undervisning. Därför är det viktigt att elevantagningen lyckas.

I Finland är det ovanligt att det börjar elever i svenskt språkbad först i skolålder och därför är det svårt att hitta lämpligt material om språkligt heterogena språkbadsgrupper. Enligt språkbads principer borde språkbadsgrupperna vara homogena. (Bergroth: 2015) Enligt språkbadets kännetecken ska språkbadsgrupperna vara språkligt homogena. Ett bra exempel på detta är det som Borgå stad förutsätter av eleverna: de skall ha deltagit i förskolan på språkbadsspråket eller i något liknande (Porvoon kaupunki 2018).

I tidigt fullständigt språkbad i Finland börjar barnet vanligaste det året barnet fyller 5 år. Bergroth (2015) påpekar att man inte i de flesta kommuner kan börja i språkbadsprogram efter ett definierat ålder som kommunen har bestämt att barnen skall börja senast för att

kunna delta till språkbad, om man har inte tillsagd något annat. Detta beror på att barnen som deltar i språkbad borde ha homogena språkkunskaper när de börjar i språkbadundervisningen. Språkbadseleverna kan inte språkbadsspråket svenska när de börjar studera i språkbadsgрупп det vill säga att alla barn börjar från samma utgångspunkt (Bergroth: 2015).

3 ELEVERNAS SPRÅKANVÄNDNING UNDER LEKTIONERNA I EN HETEROGEN SPRÅKBADSKLASS

I kapitel 3 presenterar jag de resultat som bygger på klassrumsobservationer. Sammanlagt observerade jag sju elever: två elever i årskurs 1 och fem elever i årskurs 2 under två lektioner. Alla de elever som jag observerade har gått finskspråkigt daghem och förskola innan de har börjat i en språkbadsklass det vill säga att de har inga tidigare kunskaper i svenska språket förrän de har börjat i årskurs ett. Jag redogör först för hur eleverna i årskurs ett använder svenska språket under lektionerna med klasskamraterna och sedan diskuterar jag samma aspekt i årskurs två. Sedan presenterar jag hur eleverna kommunicerar på svenska med språkbadsläraren under lektionerna. Till sist diskuterar jag skillnader mellan elever som har kommit till skolan från språkbadsdaghem och elever som har kommit från finskspråkigt daghem.

3.1 Informanternas användning av språkbadsspråket

I årskurs ett hade eleverna som tema under matematiklektionen att känna igen siffror och att kunna addera och subtrahera. De två eleverna i åk 1 använde endast finska då de diskuterade sinsemellan under lektionen och då de inte hade en uppgift på gång där läraren skulle ha krävt användning av språkbadsspråk svenska. Detta gällde hela klassen, inte bara elever som har kommit från finskspråkiga daghem.

De observerade eleverna X och Y använde alltså ingen svenska under lektionen med sina klasskamrater. De kommunicerade på finska med klasskamraterna då de hade något ärende till dem, det vill säga då de bad om hjälp eller då de själva hjälpte någon. Enligt mina observationer var det uppenbart att elev X inte förstod alla instruktioner som läraren gav på svenska men hen kunde ändå förklara matematikuppgifter på finska till en klasskamrat som bad om hjälp. Läraren ingrep inte i att eleven använde finska för att förklara matematikuppgiften till den andra eleven.

I årskurs 2 hade eleverna multiplikation som tema. På lektionen kunde man märka att eleverna redan använde lite mera svenska sinsemellan än eleverna i årskurs 1. Fast

eleverna använde huvudsakligen finska med sina klasskamrater, kunde man höra kodväxling när eleverna diskuterade.

Mina informanter A, B, C, D och E var engagerade i en uppgift där läraren sade olika matematikuppgifter högt på svenska till eleverna, och eleverna skulle lyfta upp en lapp som läraren hade delat till dem på förhand. På lappen fanns det rätta svaret på matematikuppgiften. Eleverna A-E genomförde uppgiften med ett par. Eleverna hade som par en elev som har kommit från ett språkbadsdaghjem till skolan. På lektionen kunde jag märka att eleverna kommunicerade på finska med paret då de diskuterade kort om det rätta svaret (exempel 1).

(1) Läraren: Vad är 9 gånger 5?

Elev A upprepar frågan på finska för sig själv: Paljonko on 9 gånger 5?

Elev A:s par: Se on 45 – nosta se ylös.

Elev A: lyfte upp en lapp där det stod 45

Jag noterade också att eleverna kodväxlade till språkbadsspråket svenska när de kommunicerade med sina klasskamrater (exempel 2). Eleverna hade en kopia av multiplikationsuppgifter som de skulle limma fast i häftet. Elev B: Sä oikeesti liimasit sun matteebookkiin.

Elev B:s par: Ope sano, että tää piti liimata.

Elev B: Se piti liimata mattehäfteen.

Kodväxlingen sker inte då ordet är sådant som eleverna faktiskt känner till. Matematikbok och matematikhäfte är mycket bekanta ord för eleverna för de hör till elevernas skolspråk i skolan. Lärarna använder dessa ord varje dag och för att de är så bekanta ord för eleverna att det känns naturligt för dem också att använda dessa ord.

Eleverna A-E använde inte svenska i hela meningar men de använde svenska ord vilket betyder att de kommunicerade mest på finska men med hjälp av kodväxling också svenska. Eleverna A, B, E diskuterade mycket med sina klasskamrater men diskussionen

pågick på finska. Däremot diskuterade inte eleverna C och D alls med kompisarna under de observerade lektionen.

Jag antar eftersom att de flesta elever är medvetna om att de studerar i språkbadsprogram där undervisningsspråket är svenska och där läraren önskar och uppmuntrar elever att använda svenska, vill eleverna visa att de kan. Jag tänker att det kan vara naturligt att elever använder svenska ord i situationer där de kommer bättre ihåg ordet på språkbadsspråket svenska än på modersmålet finska. Sådana ord kan till exempel vara ord som elever använder varje dag i skolan, till exempel: ”*mattebok*”.

3.2 Språkanvändning mellan eleven och språkbadsläraren

Läraren har en stor roll i elevernas språkanvändning. Det är på lärarens ansvar att se till att eleverna använder språkbadsspråket då när man skall använda det. Om läraren inte tar detta ansvar finns det en stor risk att eleven använder det språket som hen själv vill och oftast är det då modersmålet finska. Eleverna i årskurs 1 är för unga för att förstå och anamma hur stor roll i språkanvändningen har för deras språkinläringen och därför är det läraren som måste bära ansvaret för det. Viktigast är att läraren enbart använder språkbadsspråket med eleverna och kräver att eleven använder i undervisningstillfällena så mycket språkbadsspråket som möjligt. (Buss & Lauren 1996)

Under min observation i årskurs 1 använde språkbadsläraren endast svenska med eleverna. Trots att språkbadseleverna talade, bad om hjälp eller svarade på lärarens frågor på finska, använde språkbadsläraren endast svenska med dem. Läraren krävde att eleverna svarar på svenska när hen ställde en fråga för dem och eleven svarade på finska. Detta förekom genom att läraren ofta upprepade elevernas svar på svenska om eleven svarade på finska eller använde en följdfråga för att få eleven att svara på svenska eller att läraren hjälpte eleverna att komma igång med att ljuda första bokstaven av ordet. Läraren använde mycket kroppsspråk när hen kommunicerade med eleverna på svenska för att tydliggöra vad hen menade. Exempel 3–4 visar hur läraren kommunicerade med eleverna.

- (2) Läraren: Du skall ta samma färg som du valde senast också.
 Elev Y: Ai mitä?
 Läraren: Du ska ta gröna pärlan.
Eleven Y sätter handen till en kopp var det finns röda pärlor.
 Läraren: Du skall ta den gröna pärlan, alltså samma färg som du valde senast.
Eleven Y tar en gröna pärla.
- (3) Läraren: X kan komma idag och sätta kalendern till rätt datum och dag.
 Vi gör tillsammans jag och du.
 Elev X: Jag kan inte.
 Läraren: Jag hjälper dig.
 Läraren: Vilken dag är det idag?
 Elev X: tisdag Läraren: Vilket datum?
 Elev X: En tiedä

I exempel 3 kunde man märka att eleven förstå inte först vad läraren bad hen göra. Läraren bad att han skulle välja samma färg av pärlor som han valde sist också. Eleven förstå inte vad läraren sade på svenska och frågade på finska av läraren vad hen skall göra. Fastan lärare ännu repeterade det tydligare på nytt genom att säga pärlans färg kunde inte eleven göra enligt lärarens instruktioner. Man kunde märka att eleven inte förstod vad läraren försökte säga. Till sist repeterade läraren på nytt den första meningen och den andra meningen genom att repetera dem för eleven. Efter det förstod eleven och kunde göra enligt lärarens instruktion och samlade in den gröna pärlan. I årskurs 1 använde elev X endast finska då hen talade med läraren. Ett undantag var situationen i exempel 4 där hen med stöd från läraren svarade på svenska. Eleven Y kommunicerade med läraren på svenska när läraren frågade någonting. Mest frågade och svarade eleven till läraren med korta meningar eller med enstaka ord. Man kunde också märka att eleven Y förstod vad läraren frågade. Hen behövde inte någon hjälp för att förstå och kunna svara. Språkförståelsen som var på tillräcklig nivå gällande språkbadspråket svenska: hen förstå alltid lärarens instruktioner och kunde utföra uppgifterna självständigt. Jag märkte att det finns en stor skillnad mellan dessa två elever i årskurs 1 i deras muntliga produktion och förståelse på språkbadspråket.

Jag märkte att eleverna i årskurs 2 använde mycket mera svenska med läraren under lektionen än med klasskamraterna. Därtill använde eleverna kodväxling också med läraren. Läraren krävde att eleverna använde svenska i klassen. Det kom fram genom att läraren frågade på nytt om eleven frågade eller svarade på finska, till exempel att: ”Vad sa du?”, ”menade du att”, ”kan du säga det på svenska” eller att läraren hjälpte med första bokstavens ljudning. Läraren krävde inte att elever använder svenska då eleverna arbetade med varandra men krävde att de använder svenska då de talade till läraren. Man skulle kunna tänka sig att orsaken till detta är att läraren inte hinner vakta och lyssna på alla elever samtidigt och kan därför bättre kontrollera elevernas språkanvändning då de kommunicerar med hen själv.

Man kunde märka att det finns skillnader i gruppen mellan elever som har kommit från ett finskspråkigt daghem och elever som har kommit från ett språkbadsdaghem. Det fanns elever som förstod vad läraren sade och kunde svara och fråga på svenska utan några problem men sedan fanns det också elever som var mycket tystlåtna och nästan försökte gömma sig när det var deras tur att svara eller om läraren ställde någon fråga för dem. Det fanns elever som kommunicerade på svenska med läraren men också elever som behövde mycket stöd för att kunna förstå instruktioner och komma igång/framåt med uppgifterna (exempel 5–7).

(4) Elev C: Mä en muista miten tää lasketaan!

Läraren: Vad kommer du inte ihåg?

Eleven C svarar inte

Läraren: Kommer du inte ihåg hur man räknar 4 gånger 5?

Man räknar det på samma sätt som 5 gånger 4.

Elev C: Ahaa, nyt tiedän: 5 gånger 4 on tjugo.

(5) Läraren: Vad står det här?

Elev D: Två gånger fem.

Läraren: Hur mycket är det?

Elev D: Tio Läraren: Bra!

(6) Läraren: Behöver du hjälp?

Elev E: Onko 7 gånger 2 neljätoista?

Läraren: Vad var det på svenska?

Elev E: Fyratoista.

Läraren: Kommer du inte ihåg vad det var på svenska? Räkna till 14!

Elev E: Ett, två, tre, fyra, fem, sex, sju, åtta, nio, tio, elva, tolv, tretton, FJORTON!

Läraren: Bra! Du visste!

I exempel 1 hade elev A inga svårigheter att komma igång med matematikuppgifter. Hen arbetade med sitt par och man kunde märka att det gav mycket stöd till paren, men fick mig också och tänka att hen inte hade tid att tänka själv. I exempel 1 kommer det fram att eleven repeterar för sig själv det vad läraren frågar men hen hinner inte ens svara till läraren före paret har redan sagt det rätta svaret på finska och gett instruktioner för elev A att lyfta upp lappen med det rätta svaret. Jag märkte att eleven förstod många saker som läraren sade eftersom hen kunde översätta frågan direkt till finska.

Elev B I exempel 2 använde kodväxling i alla så kallat skolord som till exempel: mattehäfte och mattebok. Fast hen annars använde mycket finska när hen talade med sitt par dessa skolord på svenska i meningarna. Detta kom inte som överraskandet eftersom det är typiskt att eleverna använder sådana ord på svenska i språkbad som känns naturliga för dem att använda på målspråket.

I exempel 3 försökte elev Y få fast med vad läraren ger för instruktion till hen. Hen frågade på finska en till fråga för att komma till slutsatsen som läraren ville. Till slut och sist gjorde hen enligt lärarens instruktioner.

I exempel 4 med elev X kunde man märka att hen var mycket osäker och ville inte framställa sig framför hela klassen. Läraren försökte stödja eleven genom att berätta redan i början för eleven att hen kommer att få göra uppgiften tillsammans med läraren och behöver inte klara av det ensam. Det hjälpte inte eleven eller viljan att delta eftersom eleven svarade bara med nekande svar för läraren: ”Jag kan inte” eller ”en tiedä”. Att följa denna diskussion fick mig tänka om det mera frågan om attityd och vilja än språkkunskaper.

Med elev C I exempel 5 märkte jag att eleven använde endast lite svenska. Det ända som eleven sade på svenska var talet tjugo. Hen ställde alla tillägsfrågor på finska men man kunde ändå märka att hen förstod i slutet vad läraren förklarade till hen på svenska.

I exempel 6 med elev D kom det fram att eleven behövde mycket stöd från läraren med själva matematikuppgiften och hade svårigheter att komma igång. Hen ändå försökte mycket fint att använda språkbadspråket svenska då hen svarade till läraren.

I exempel 7 med elev E märkte jag att eleven hade svårigheter med siffror eftersom hen kodväxlade antalet fjorton med antalet fyra och finska ändelsen ”toista”. Hen kunde inte säga ordet helt på svenska förrän hen räknade från ett till fjorton.

Dessa exempel visar att fast eleven svarar på finska fortsätter läraren att kommunicera alltid på svenska. Det bevisar att när läraren kräver att eleven använder svenska gör hen ofta det. Det var vissa elever som pratade automatiskt svenska till läraren och vissa elever som började alltid på finska men sedan när läraren påminde dem om svenska, bytte de till svenska. Enligt min tolkning skulle eleverna använda ännu mer finska under lektionerna om läraren inte skulle kräva svenska.

3.3 Skillnader i språkanvändning mellan elever som kommit från språkbadsdaghem och från finskspråkiga daghem

Med språkanvändningen menar jag att hur eleverna använder språkbadspråket svenska med andra elever, det vill säga hur eleverna kommunicerar sinsemellan under undervisningen, hur eleverna använder svenska språket med läraren och hurdana språkliga skillnader det finns mellan de elever som har gått i finskspråkiga daghem och de elever som har deltagit i språkbadsprogrammet ända från daghemmet.

Elever är individer och alla lär sig språket i sin egen takt och bygger upp sina språkliga kunskaper genom sin egen inlärningsprocess (Utbildningsstyrelse 2020). Mellan elever som hade kommit från ett finskspråkigt daghem och språkbadsdaghem kunde man märka skillnader i språkanvändningen i språkbadspråket svenska. Det som var överraskande

var att det också fanns elever som hade kommit från finskspråkiga daghem till gruppen som kunde använda språkbadspråket svenska då de kommunicerade med läraren. Fast observationen utfördes under en lektion kunde jag märka skillnader mellan eleverna relativt snabbt. I årskurs 1 använde den ena elev x inte alls svenska utan att läraren krävde det och då hjälpte läraren också till, men den andra eleven (Y) använde svenska mycket flitigt. Jag kunde även märka att eleven Y som var mycket aktiv och svarade på lärarens frågor, hade mera aktiv språkanvändning än många sådana elever som hade kommit från språkbadsdaghem

Elev X svarade eller reagerade inte på någon fråga som läraren ställde till eleverna. Det var bara en matematikuppgift som eleven Y inte svarade på under den lektion som jag observerade. Elev Y använde under den lektion som jag observerade svenska språket muntligt lika mycket som de elever som hade kommit från språkbadsdaghem. Elev X hade en lugn personlighet. Det att man är aktiv i skolan beror inte heller alltid på hurdana kunskaper man har i själva lärostoffet eller i språket utan också på det hurdan personlighet man har. Om man också annars är blyg kan det vara svårt att våga säga sina svar om man till exempel är rädd för att misslyckas (Bergroth 2015: 95).

Eleverna i årskurs 1 hade en uppgift där läraren hade lagt fram olika siffror på tavlan och eleverna skulle med flugsmälla slå på den siffran som hen sade högt. Läraren hade delat in eleverna i par. Båda informanterna i min studie hade ett par som hade gått i ett språkbadsdaghem. Elev X väntade alltid att paret hade slagit på siffran för att se vilken siffra paret valde. Situationen var den motsatta gällande elev Y. Man kunde märka att elev X har mycket mera svårigheter att förstå instruktioner på svenska eller förstå vilka siffror läraren säger, det kan också vara frågan om personligheten. Elev Y visade sig att vara mycket aktiv och självsäker under uppgiften.

Ett annat exempel på situationen som visar att eleven Y kunde förstå och göra enligt instruktionerna medan elev X inte förstod vad man skulle göra är följande: läraren bad eleverna att täcka över fem pärlor med ena handen och sedan räkna hur många pärlor det blev under den andra handen. Elev Y gjorde det mycket snabbt men elev X endast tittade

runt och det såg ut att hen inte förstod vad man borde göra. Det kan förstås vara att elev X har svårigheter med matematikuppgifter och ett främmande språk underlättar inte saken. Alla andra elever i klassen kunde utföra uppgiften utan problem.

När man granskar skillnaden mellan eleverna som kommer från språkbadsdaghem och från finskspråkiga daghem i årskurs 2 är den inte så stor. Det kan också bero på att det var flera sådana elever i årskurs 2 men bara två elever i årskurs 1. I årskurs 2 kunde jag märka att många elever förstod uppgiften som de skulle göra men kunde inte svara på svenska till exempel i meningar som de elever kunde som hade varit längre i språkbad.

Under matematiklektionen kunde jag märka att de eleverna som oftast bad om hjälp var de elever som hade kommit från finskspråkiga daghem. Jag kunde också märka att dessa elever var mer osäkra än de elever som hade kommit från språkbadsdaghem. Detta kom fram i att eleverna frågade läraren om hen hade förstått rätt fastän de hade svarat redan rätt till matematikuppgiften.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns skillnader i språkanvändningen mellan de elever som har kommit från ett finskspråkigt daghem och mellan elever som har kommit från språkbadsdaghem. En del elever som har gått i ett finskspråkigt daghem verkar ha kommit i kapp de elever som har gått i ett språkbadsdaghem. Ändå kan jag märka att de elever som behöver allra mest språkligt stöd och hjälp från läraren är de elever som har börjat i skolan utan att ha deltagit i språkbadsprogrammet före skolan. Jag märkte att de elever som har kommit från finskspråkiga daghem började kommunicera med läraren lättare på finska än de elever som hade kommit från språkbadsdaghem.

3.4 Sammanfattning av elevernas språkanvändning under lektionerna I en heterogen språkbadsklass

Jag har observerat elevernas användning av språkbadsspråket svenska i två heterogena språkbadsklasser där det finns elever som ha börjat i skolan efter att de har deltagit i ett språkbadsdaghem och elever som har börjat i skolan efter att de har deltagit i ett finskspråkigt daghem.

Observationerna visar att informanterna som har kommit från finskspråkiga daghem använder endast finska med sina klasskamrater. Det är något som alla elever i dessa språkbadsklasser gjorde och inte endast de elever som hade kommit från finskspråkiga daghem. Informanterna i årskurs 2 använde också kodväxling till svenska med sina klasskamrater om det var frågan om något fenomen eller ord de kunde säga på svenska. Det är typiskt för språkbads elever att kommunicera på modersmålet sinsemellan och så är fallet i min undersökning (Bergroth 2015).

Eleverna använde huvudsakligen endast svenska med läraren och läraren använde alltid endast svenska med eleverna. Mina informanter bad om hjälp från läraren på finska men då de svarade på någon fråga som läraren ställde försökte dem omformulera deras frågor på nytt på svenska med stöd av läraren. Jag kunde märka att eleverna svarade lätt på finska om läraren inte krävde ett svar på svenska med till exempel att fråga: *"Och vad var svaret på svenska?"*. Jag kunde märka att eleverna ändå stödde sig mycket på läraren för att säkerställa att deras svar var korrekt. Jag märkte att mina informanter var mer osäkra än andra elever. Jag antar att eleverna också själva känner till situationen och vet att det finns elever i klassen som har bättre kunskaper i svenska och vill därför till exempel säkerställa svaret innan de säger det högt framför hela klassen.

4 ANALYS AV SPRÅKBADSLÄRARNAS OCH REKTIORNS INTERVJUSVAR OM MÅLGRUPPENS ANVÄNDNING AV SVENSKA

I kapitel 4 analyserar jag svar från intervjuer om målgruppens språkanvändning ur lärarnas och rektorns perspektiv. Jag har gjort materialinsamlingen för intervjudelen under hösten 2020 och intervjuat sammanlagt 3 informanter se (se tabell 1). Jag analyserar resultaten i samma ordning som frågorna finns i mitt intervjuschema. Jag börjar med att presentera lärarnas och rektorns bakgrund i avsnitt 4.1 det vill säga att jag presenterar deras bakgrund. Rektorn ser på frågan ur administrations synvinkel. I avsnitt 4.2 redogör jag för lärarnas syn på elevernas språkanvändning och språkkunskaper. Avsnittet 4.3 presenterar lärarnas sätt att bemöta elever och avsnitt 4.4 ger en sammanfattning av undersökningsresultaten.

4.1 Rektorns och lärarnas allmänna erfarenheter

Enligt rektorn beviljade staten skolan med projektmedel för att utvidga och utveckla tvåspråkig undervisning som skolan använde till språkbadsundervisning. Under hösten 2016 skulle det börja en stor grupp i allmän undervisning. Eftersom staten hade beviljat projektmedel och första klassen i allmän undervisning var på väg att bli ganska stor, fick staden, skoldirektör och skolans rektor en idé att de skulle kunna erbjuda språkbadsundervisning också till dessa barn som skulle börja i allmän undervisning på finska språket. Tanken var att barn i sådana familjer som hade sökt plats i språkbadsdaghem men inte fått en kunde börja i språkbad från åk 1.

Skolan erbjöd alternativet för skolor som låg nära undersökningsskolan. Målsättning för att erbjuda språkbadsundervisning för barn som hade deltagit i en finskspråkig förskola var att säkra språkbadsgruppens storlek också i framtiden. Enligt rektorn är detta viktigt eftersom det kan finnas barn som måste sluta i gruppen av en eller annan anledning. Till exempel om familjen flyttar eller barnet har för mycket utmaningar i sina studier så att det är barnets fördel hellre studera på sitt modersmål. Under första året började det 5 nya elever som fick plats i språkbadsundervisning efter att föräldrarna hade fyllt på i en ansökan där de motiverade varför de ville ha sitt barn i språkbadsprogram, hur deras barn

skulle klara sig i språkbud samt hurdant samband familjen hade med språkbudsspråket svenska. Föräldrarna fick också beskriva i ansökan att hur de kommer att stödja sitt barn i studier.

På hösten 2017 började det 2 elever i språkbud som hade deltagit i finskspråkig förskola. Eleverna som började i språkbud under läsåret 2017–2018 fick plats i språkbudprogram efter att ha deltagit i ett inträdesprov där skolan ville reda ut deras förkunskaper. Dessutom fick föräldrarna motivera också varför de ville att deras barn skulle delta i språkbudsundervisning samt hurdan samband familjen hade till språkbudsspråket svenska. Skolan anlidade en expert som sammanställde provet och gav ett utlåtande om resultaten. Enligt rektorn var det färre sökande till språkbudsgrupper, endast två som båda fick plats i språkbudsgruppen. Enligt rektorn har det varit stort intresse också efteråt i undersökningsskolan för språkbudsgrupper från föräldrarna som har hört att skolan har erbjudit språkbudsprogram också för elever som inte har fått plats till språkbudsprogrammet i förskoleålder.

Antagningen år 2016 skilde sig alltså från antagningen år 2017. Enligt rektorn hade de inte förberett sig under läsåren 2016–2017 att det skulle vara så många intresserade som sökte plats för sitt barn i språkbud från allmän undervisning och under läsåret 2017–2018 hade de väntat att det skulle ha varit lite fler än de två som sökte plats och blev valda, eftersom det var så många intresserade under första året. Efter åren 2016 – 2018 har man inte tagit språkbudselever till forskningsskolan från finskspråkiga förskolor. Enligt rektorn och läraren (A) har det kommit en elev efter läsåren 2016 – 2017 men hen har kommit under läsåret och från en svenskspråkig skola eftersom hen hade språkliga utmaningar. Det finns också en elev som har kommit till språkbudsprogram från en finskspråkig förskola men hade både innehållsliga och språkliga utmaningar och flyttade sig till allmän undervisning på finska. I dag fortsätter alltså sex av de sju elever som ingår i min studie i språkbudsprogrammet. Enligt rektorn skulle skolan använda inträdesprov för elever om det skulle komma en situation på nytt där skolan skulle ta elever in till språkbud från finskspråkiga förskolor.

Under intervjun med rektorn kom det fram att föräldrarna som ville ha sitt barn till språkbadsundervisning motiverade sina val med att de önskar att deras barn skulle kunna använda svenska med svenskspråkiga släktingar och säkra språkligt kontinuum i släkten. En annan orsak enligt rektorn var att eftersom familjerna bor i en tvåspråkig stad hoppas de att deras barn skulle klara sig i framtiden på båda inhemska språken. Tredje sak som lyftes upp var att föräldrarna tror och hoppas att bredare språkkunskaper ger mera möjligheter i livet. Den fjärde och sista sak som stigit upp enligt rektorn var att vårdnadshavarna var intresserade av språkutbud som skolan erbjuder till språkbads elever (åtminstone finska, engelska och tyska).

Enligt Bergroth (2015: 1) borde eleverna i tidigt fullständigt språkbad vara språkligt homogena när de börjar i språkbadsprogrammet. Detta betyder att eleverna borde ha samma utgångsnivå i språkbadspråket svenska som i svenskt språkbad betyder att eleven knappast kan språkbadspråket. Detta gäller också skolan där man förväntas att eleverna som deltar i språkbadsundervisning i skolan har gått språkbadsdaghem före skolan och fått undervisning på språkbadspråket svenska där. Detta gäller inte i undersökningsskolan eftersom det har börjat elever i årskurs 1 i språkbadsundervisning både elever från finskspråkiga förskolor (7 stycken) och elever från språkbadsförskolor.

Språkliga utgångsnivån som borde ha varit homogent när skolan började uppfylls inte här. Enligt rektorn var skolan medveten om möjliga språkliga utmaningar som skulle kunna komma fram med elever som börjar utan språkliga förkunskaper i språkbadspråket svenska. Hen beskriver ändå att eleverna som har inlett till skolan med språkbadsbakgrund har ofta också stora skillnader i språkkunskaper samt att språklig utveckling sker mycket individuellt enligt hans erfarenheter. Enligt Harju-Luukkainen (2013: 13) är barnens språkliga utveckling alltid en individuell process och barnen har många olika individuella skillnader i språkutveckling. Det vill säga att Harju-Luukkainen (2013) forskning stöder rektorns erfarenheter om individuella skillnader i språkutvecklingen.

Rektorns erfarenheter om att ta elever från finskspråkig förskoleundervisning till svenskspråkig språkbadsundervisning var framför allt på allmän nivå positiva. Hen framförde att det har funnits både nack- och fördelar (se tabell 4) med det att man har tagit elever till språkbadsgrupper utanför språkbadsprogram. Jag har sammanfattat rektorns erfarenheter om att ta elever till språkbadsprogram utanför språkbadsprogrammet, det vill säga: från finskspråkiga förskolor. Det finns också sådana fördelar som gäller hela skolan.

Fördelar	Nackdelar
<ul style="list-style-type: none"> • De flesta barn som har kommit från finskspråkig förskoleundervisning har klarat sig språkligt bra i svenskt språkbad. En del av dessa elever har nått fast redan gruppens språklig nivå. • Lämpliga gruppstorlekar för att kunna erbjuda svenskt språkbad i skolan. • Mera resurser för språkbadsgrupper (Resurslärare och svenskspråkig speciallärare). • Skolan har kunnat använda projektpengar för att erbjuda språkdusch till de flesta av skolans finskspråkiga grupper på språkbadsspråket svenska. • Skolan hörs till språkprogram och därefter kan erbjuda A2-tyska för hela skolans elever. 	<ul style="list-style-type: none"> • Det finns en mindre antal elever som inte har klarat sig språkligt så bra i svenskt språkbad. • Den första gruppen som fick elever från finskspråkiga förskolor blev större än skolan hade tänkt sig. • Det finns enstaka elever som har slutat i svenskt språkbad. • Organisering av stöd för språkbadselever. • Att kunna rekrytera lämplig personal och stödjande nätverk för elever också i skolan. • Organisering av språkbadsgruppens tilldelning timmar. • En stor språkbadsgrupp (2016–2017)

Tabell 4. Rektorns erfarenheter av projekten med elever från finskspråkiga förskolor.

Fördelar som hen lyfte fram var att det inte längre finns utmaningar med för små gruppstorlekar i klassen, därefter att man kunde erbjuda språkbadsprogram också för barn som kom från finskspråkiga förskolor. Eftersom språkbadsprogrammet förankrar barnet enda från daghemsnivå till slutet av grundskolan, är det enligt rektorn viktigt att gruppstorlekar är lämpliga för att kunna erbjuda språkbadsundervisning.

En annan fördel som hen lyfte fram var att man med hjälp av projektmedel har kunnat erbjuda undervisning med hög kvalitet speciellt med tanke på elevernas språkliga utveckling för hela språkbadsgrupperna. Den första nackdel som jag lyfter fram här enligt rektorn är att den första gruppen som började under hösten 2016 på årskurs 1 blev en stor grupp av elever eftersom de tog alla de fem elever i språkbadsprogram som sökte plats. En annan aspekt som kom fram enligt rektorn är att det har också funnits elever som inte har klarat sig språkligt så bra med tanke på språkbadsspråket svenska.

Enligt rektorn har situationen med elever från finskspråkiga förskolor i svenskt språkbad varit lönsamt och fungerat i sin helhet bra. Hen beskriver att första gruppen blev aningen för stor för att de inte kunde vägra att ge plats till dem som sökte till språkbadsprogrammet, eftersom de hade redan marknadsfört att det är möjligt att börja i språkbadsprogrammet också efter att barnen har deltagit i finskspråkig förskola. Rektorn undervisar den gruppen på finska som blev aningen stor i början av årskurs 1 och hen upplever att gruppen är mycket trevlig och aktiv och de har positiv atmosfär i klassen.

Läraren A:s erfarenheter av situationen med elever som har inlett till språkbad via finskspråkigt daghem kom det fram enligt hen att dessa två elever som har börjat i språkbad klarat sig mycket bra i språkbadsundervisning. Ingenta eleven hade några kunskaper i svenskaspråket när de började i språkbadsundervisningen. Den andra av eleverna har klarat sig språkligt bra redan från början och den andra har blomstrat under årskurs 3. Enligt Läraren A är dessa två elever mycket olika. Den ena är mer introvert när den andra är mer extrovert. Det har syntts i språkinläringen fastän eleverna är båda begåvade enligt läraren. Hen berättar att första tanken med att få elever från finskspråkiga daghem till hennes språkbadsgrupp var att: *”Man hoppas att det skall gå bra. Jag tänkte*

att det är viktigt att man får eleven in till gruppen på så sätt att eleven känner sig accepterat och att hen är hemma i gruppen”.

Läraren B:s erfarenheter av situationen med elever som har inlett i språkbud via finskspråkigt daghem var varierande. Det var 6 elever som inte hade något kunskaper i språkbudsspråket svenska och en elev som var tvåspråkig. Läraren B upplevde att i början kändes det krävande med tanke på lämpligt språkbudsspråk eftersom det var både elever som redan kunde svenska men också elever som inte alls kunde svenska. Hen anser att det behövs mer planering för hur man förklarar något till elever på ett sådant sett att man kan vara säker på att alla elever faktiskt förstår något av undervisnings innehåll. Hen upplevde att elever som redan hade förkunskaper i språkbudsspråket svenska var ett stort stöd för elever som var nya i gruppen utan kunskaper i svenska. Eleverna som märkte att dessa nya elever inte förstå kunde säga till de att: ”Hon menade det eller det...”.

Läraren B upplever att eleverna har klarat sig i språkbudsundervisning mycket varierande. Hen säger att hälften av gruppen har klarat sig språkligt bra och 2 av dem har klarat sig så bra att läraren B anser att de har nått samma språkliga nivå som de elever som har inlett språkbudsgruppen från språkbudsförskolan. Läraren poängterar upp att de elever som har fått mycket språkligt stöd både i skolan och hemma från vårdnadshavarna har utvecklat sig språkligt mycket fint i språkbudsspråket svenska. Däremot säger läraren B att det också syns i elevernas språkutveckling i språkbudsspråket svenska att vissa elever inte har fått på samma sätt språkligt stöd hemma än de två andra. Läraren konstaterar att alla elever har nuförtiden ändå sådan språklig nivå i språkbudsspråket svenska att de förstår och klarar sig i undervisningen på svenska, men hen anser ändå att om vissa av elever skulle vilja ha mera ut ur språkbudet, skulle det kräva mera arbete också hemma i familjer.

4.2 Elevernas språkanvändning enligt lärarna

Eleverna hade ingen utgångsnivå i språkbadspråket svenska då de började i språkbadsundervisningen. Det vill säga att eleverna var helt på nybörjarnivå. Utgångsläget var utmanande både för lärarna och eleverna eftersom det fanns elever i klassen som redan hade kunskaper i språkbadspråket svenska men också elever som inte hade det. Enligt lärarna var början av skolgången mest utmanande eftersom eleverna hade stora skillnader i ordförrådet och förkunskaperna i språkbadspråket svenska och det hade inverkan i deras språkanvändning.

Läraren A och elever

I början av årskurs 1 hade eleverna lite annorlunda reaktioner av det att undervisningen sker på svenska. Enligt informanten var de två eleverna med finsk förskolebakgrund som natt och dag då skolan började. Den ena av dem var mycket utåtriktad, mycket social och hittade direkt sin plats i gruppen, när den andra av eleven var inåtriktad, svårt att närma sig och mer rädd att börja använda språkbadspråket svenska. Den inåtriktade eleven ville oftast först veta och kunna det som hen tänker säga för att våga använda språket. Läraren påpekar att båda av dessa elever har varit enda från årskurs 1 nyfikna och positiva mot språkbadspråket svenska även om de har haft skillnader annars i deras personligheter. Läraren berättar att ovannämnda elever är aktiva och ger inte lätt upp, utan försöker alltid deras bästa. Dessutom vill dessa elever delta i undervisningen alltid på svenska.

Läraren B och elever

I början av årskurs 1 hade alla elever i klassen positiva reaktioner av det att undervisningen hände på svenska. De tyckte att de var roligt och spännande. Efter en bra början blev några elever mycket frustrerade och irriterade eftersom de inte kunde förstå läraren direkt och läraren bytte inte undervisningsspråket. De trodde länge att läraren inte alls kunde finska som fick dem att använda svenska för läraren, vilket läraren upplevde att var bra. I Tabell 5 presenterar jag skillnader i språkanvändningen mellan elever som

har börjat i språkbadsprogram först i skolålder och elever som har börjat i språkbadsprogram redan i språkbadsdaghem.

	Hur väl förstår dessa elever det som de läser på svenska jämfört med elever som gått i språkbadsförskola?	Hur mycket använder elever svenska i tal jämfört med elever som gått i språkbadsförskola?	Hur mycket använder dessa elever svenska i skrift jämfört med elever som gått i språkbadsförskola?
Läraren A	Ungefär lika mycket. Dessa elever hör till stark intermediär i gruppen i deras språkkunskaper i läsförståelse.	De svarar alltid på svenska. Den ena har svarat alltid på svenska och den andra började svara på årskurs tre. Andra eleven diskuterar gärna med läraren när den andra diskuterar företrädesvis med sina kompisar. Svenska har just nu i klassen en hög status. Muntlig produktion skiljer sig inte mera jämfört med övriga gruppen.	Lika mycket som den elevgruppen som har gått i språkbadsförskola.
Läraren B	Det varierar mellan individer. Det finns både sådana elever som förstår mycket bra svenska när de läser men också sådana som har utmaningar att förstå. Enligt läraren är dessa elever lite svagare än de elever som har kommit från språkbadsförskola.	Vissa använder för lite. Ungefär hälften av gruppen använder inte tillräckligt muntlig svenska. Andra hälften använder lika bra och lika mycket som de som har kommit från språkbadsförskola.	Nästan lika mycket eftersom det är något som man kräver från hela gruppen.

Tabell 5. Skillnader i språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbadsprogram först i skolålder och elever som har börjat i språkbadsprogram redan i språkbadsdaghem.

Elevernas muntliga användning av språkbadspråket svenska skiljer sig inte stort enligt lärarna mellan dessa två elevgrupper det vill säga mellan dem som har börjat i skolan efter svenskspråkigt språkbad och mellan dem som har börjat i språkbadsundervisning efter att ha deltagit i finskspråkig förskola. De finns elever som har börjat i språkbadsundervisning först i skolan som använder mer svenska i tal än de som har gått i språkbad redan längre, men det finns också sådana elever som har kommit från finskspråkig förskola och använder märkbart mindre muntligt svenska. Lärarna A och B påpekar att skillnaderna i muntlig användning av språkbadspråket svenska kan också bero på elevernas personligheter. Läraren B antar att det kan ha verkan i muntlig produktion att de elever som har studerat längre i språkbad ljuder vissa ord bättre eftersom de har hört så mycket muntlig produktion som till exempel. rim och ramsor i daghemmet.

Den största skillnaden mellan språkbads elever som har gått finskspråkig förskola och svenskspråkig förskola syns i användning av svenska då man skriver, det vill säga att producera skriftligt svenska. Enligt lärarna har de märktes brister i elevernas ordförråd med vissa elever. De elever som har gått språkbad förskola skriver oftast hela meningar samtidigt när de elever som har kommit från finskspråkig förskola skriver oftast korta, enstaka ord. Detta gäller inte alla elever, men de flesta i början av skolgången. Läraren B förklarar att hen antar att det beror på det att elever som har gått finskspråkig förskola har hört färre antal ord och färre mängd repetition av orden. Läraren A och läraren B påpekar att det har en stor påverkan på ordförråden med vad eleverna gör på fritiden. Om eleverna läser, tittar till exempel på svenska barnprogram eller annars är kontakt med svenskspråket på fritiden syns det ofta positivt i elevernas ordförråd och därefter i att producera skriftligt svenska. En intressant aspekt från läraren B var att hen har märkt att vissa elever som har kommit från finskspråkiga daghem skriver mer korrekt än de övriga i gruppen eftersom de har lärt sig nya ord samtidigt när de har lärt sig och läsa.

4.3 Lärarnas sätt att bemöta eleverna

Det har en stor påverkan hur lärarna bemöter sina elever i skolan och undervisningen. Klassrummet är den plats där eleven skall få känna sig trygg och accepterad. Största delen av sociala interaktionen mellan andra elever och läraren händer i klassrummet. (Bergroth 2015) I detta fall där eleverna har olika utgångsnivåer i språkbadspråket svenska måste lärarna ta hänsyn till att det deltar i undervisningen både elever som redan kan språkbadspråket svenska men också elever som inte har tidigare erfarenheter av språkbadspråket och är på nybörjarnivån.

De två lärarna (A och B) förväntade att alla elever i klassen använder språkbadspråket svenska oberoende av förskola språket. Läraren A hade berättat för sina elever att hen kan tala finska och eleverna visste det och möjligtvis kände sig trygga med denna information. Däremot trodde eleverna av lärare B att hen inte alls kan finska, eftersom de aldrig hade hört henne använda det. Läraren B upplevde att det var en bra sak eftersom resultaten i klassen visade att eleverna till största delen använde svenska i klassrummen då de kommunicerade med läraren.

Intervjuresultanterna visar att för läraren A har det varit ända från början viktigt att de elever som kommer från finskspråkiga förskolor till språkbadsgruppen känner sig accepterade och att de är en del av gruppen. Samma tankar hade lärare B. Lärare A dessutom lyfte upp att hen placerade sina elever i klassen så att sittordningen skulle främja språkanvändning.

Både lärare A och lärare B hade elever från finskspråkiga förskolor som inte kunde språkbadspråket svenska när de började i årskurs 1. Läraren B ansåg att i början där eleverna började studera på svenska var det viktigt att artikulera ordentligt, vara tydlig, använda korta instruktioner och använda olika konkreta hjälpmedel, till exempel. bild på kriterior på väggen med en text under bilden om vad bilden föreställer. Läraren A hade liknande kommentarer om det hur hen tog hänsyn till dessa elever under årskurs 1 och 2. Läraren B även berättade att hen dessutom använde olika bilder som visade vad man skulle göra. Till exempel om det var ett öra på bilden så innebar det att man skulle lyssna

och inte göra något annat. När elever inte förstå kunde lärare B samtidigt rita en bild på tavlan och säga ordet högt och på det sättet få dem att förstå. Läraren B lyfter upp att hen skulle använda dessa metoder annars också med språkbadsklassen fast det skulle vara endast elever från språkbadsförskolor, eftersom på årskurs 1 repeterar dem ordförråden och går framåt ett steg i taget. Samma gäller lärare A:s åsikter med tanke på det att hen inte har behövt använda enskilda metoder med dessa två elever från finskspråkiga språkbadsgrupper eftersom hen alltid utgår från den språkligt sett svagaste eleven oberoende av om gruppen är homogen eller heterogen. Läraren A upplever att hen inte har behövt använda lika mycket extra resurser för sin grupp och elever som har kommit från finskspråkiga förskolor, eftersom hen skulle ha använt dem annars också. Däremot Läraren B upplever att hen har använt särskilda metoder alla studieår med dessa språkbadselever som har kommit från finskspråkiga förskolor. Läraren (B) påpekar att det finns också elever som hen inte behöver ta mera till hänsyn som en staka elever från de övriga med perspektiven att hen skulle måsta underlätta något till dessa eleverna.

Läraren A har 17 elever sammanlagt på sitt klass och endast två elever från finskspråkiga förskolor. Läraren B har 23 elever varav sju har kommit från finskspråkiga förskolor. Det är förstås mer utmanande att undervisa samtidigt många elever som inte har förkunskaper i språkbadspråket svenska än endast några sådana elever.

Lärarna A och B måste ta till hänsyn i deras undervisning det att det finns elever i deras klass som har kommit från finskspråkiga förskolor. Enligt läraren A tog det tid från årskurs 1 till årskurs 2. Läraren påpekar att hen kan tänka sig om det skulle ha varit mera elever utan språkbadsbakgrund som började i skolan, skulle det inte ha gått lika smidigt med språkutveckling för barnen. Enligt läraren B har hen måstet ta till hänsyn alla undervisnings år som hen har undervisat gruppen.

”På årskurs 3 behöver jag inte differentiera dessa elever från de övriga som har inlett sin skolgång till språkbad med språkbadsbakgrund.”. (Läraren A)

4.4 Sammanfattning

Jag kan konstatera att det enligt rektorn finns både för- och nackdelar med det att skolan har tagit sådana elever in till språkbadsgrupper på årskurs 1 som har deltagit till finskspråkig förskoleundervisning före skolan. Enligt intervjuresultaten i analysen visar att erfarenheter av rektorn och lärarna A & B är till största delen positiva, och det finns inga större utmaningar med elevernas språkanvändning fast det finns elever som borde våga använda mera svenska i skolan. Det finns också elever som har kommit från språkbadsförskolan till skolan som borde göra samma. Det är mer personligheten och individuella språkutveckling som sker här.

De språkliga utmaningar som lärarna har haft med dessa elever som har börjat i språkbadsundervisningen först i skolålder är nuförtiden i kapp med andra elever. Det vill säga att ingendera av lärarna behöver ta mera till hänsyn det i språkliga aspekter i deras undervisning att det finns elever i gruppen som har fått mindre antal språkbadsundervisning än de andra. Resultaten med elevernas språkanvändning enligt lärarna handlade mera om elevernas personligheter än det att de har olika bakgrunder med mängden av språkbadsundervisning. Detta kom speciellt fram i muntlig produktion om eleven var blyg och inåtriktad så använde hen mindre antal muntlig produktion på språkbadsspråket samtidigt när en utåtriktad elev använde mera muntligt produktion av språkbadsspråket svenska. Lärarna ansåg att det har också påverkan hur familjen stödjer eleverna språkligt. Om barnen läser mycket hemma och familjerna stödjer barnets språkutveckling på svenska på olika sätt också hemma, så syns det också i skola. Tyvärr finns det andra sidan också, nämligen om hela ansvaret för barnens språkutveckling ritar till skolan kan det också komma fram men utmaningar i språkbadsspråket. Oftast syns det med brister på ordförrådet i språkbadsspråket.

Det som var mycket positivt att få veta var att de flesta av elever från finskspråkiga förskolor klarar sig språkligt nästan lika bra eller lika bra än de elever som har deltagit i språkbad ända från språkbadsdagem. Man kan konstatera att det finns elever som har redan blivit i kapp med språkkunskaper i språkbadsspråket svenska med dessa elever som har studerat längre i språkbad.

Lärarna har haft olika metoder som har underlättat eleverna att komma igång med språkbadspråket svenska i början av skolgången. De lyfte upp att viktigaste är att få eleven känna sig trygg i gruppen och att hen accepteras fast hen inte har tidigare kunskaper i språkbadspråket svenska.

5 SLUTDISKUSSION

I denna studie har jag undersökt hur elever som har finskspråkig daghems- och förskolebakgrund använder språkbadspråket svenska under lektionerna, i vilka situationer och med vem. Jag har också undersökt om eleverna med finskspråkigt förskolebakgrund skiljer sig språkligt med elever som har börjat i språkbad redan i språkbadsdaghem.

Min avhandling pro gradu är en kvalitativ studie där forskningsmaterialet har samlats in med observationer av vanliga klassrumssituationer och med intervjuer för undersökningsskolans rektor och två språkbadslärare. Jag har analyserat observationsmaterialet genom att åskådliggöra elevernas diskussioner från observationstillfällena, och ger konkreta exempel på hur eleverna som har börjat i språkbad först i skolålder kommunicerar på svenska. Därtill jämför jag språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbad redan i daghemmet samt i förskolan, och elever som har börjat i språkbad först i skolan. Intervjumaterialet har jag analyserat genom mina intervjufrågor som jag har gjort av informanternas svar på mina intervjufrågor vid materialinsamlingen under hösten 2020.

Den första forskningsfrågan var: *Till vilken grad använder elever som har finskspråkig daghems- och förskolebakgrund språkbadspråket svenska under lektioner?* Observationerna bevisar att eleverna använde nästan endast svenska med språkbadslärarna under lektioner men med klasskamraterna endast finska. Under lektioner och i par uppgifter uppmuntrade lärarna eleverna att använda svenska också sinsemellan. Eleverna förstår, talar, läser och skriver språkbadspråket svenska och ju mera de har fått kunskaper i svenska, desto mera har de börjat använda svenska. Det kom fram när jag jämförde resultat mellan elevobservationer och lärarens intervju att eleverna har gått mycket framåt mellan observationerna hösten 2017 och hösten 2020 när jag intervjuade lärarna.

Den andra forskningsfrågan var: *I vilka situationerna och med vem använder elever som har finskspråkig daghems- och förskolebakgrund språkbadspråket svenska under*

lektioner? Resultaten visar att informanterna som har kommit från finskspråkiga daghem använder endast finska med sina klasskamrater. Det är något som alla elever i dessa språkbadsklasser gjorde och inte endast de elever som hade kommit från finskspråkiga daghem. Informanterna i årskurs 2 använde också kodväxling till svenska med sina klasskamrater om det var frågan om något fenomen eller ord de kunde säga på svenska. Eleverna använde huvudsakligen endast svenska med läraren och läraren använde alltid endast svenska med eleverna. Mina informanter bad om hjälp från läraren på finska men då de svarade på någon fråga som läraren ställde försökte de omformulera deras frågor på nytt på svenska med stöd av läraren. Jag kunde märka att eleverna svarade lätt på finska om läraren inte krävde ett svar på svenska med till exempel att fråga: *”Och vad var svaret på svenska?”*.

Den tredje forskningsfrågan var: *Hurdana skillnader finns det i språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbadsprogram först i skolålder och elever som har börjat i språkbadsprogram redan i språkbadsdaghem?* Resultatet visar att i observations skeden kunde man konstatera att det finns skillnader i språkanvändningen mellan de elever som har kommit från ett finskspråkigt daghem och mellan de elever som har kommit från språkbadsdaghem. Redan lite i observations skeden och efteråt i intervju skeden visade resultatet att en del elever som har gått i ett finskspråkigt daghem verkar ha kommit i kapp med de elever som har gått i ett språkbadsdaghem. I observationstillfällena kunde jag märka att de elever som behöver allra mest språkligt stöd och hjälp från läraren är de elever som har börjat i skolan utan att ha deltagit i språkbadsprogrammet före skolan. Jag märkte att de elever som har kommit från finskspråkiga daghem började kommunicera med läraren lättare på finska än de elever som hade kommit från språkbadsdaghem. Under intervjudelen visar resultaten att skillnader i språkanvändningen mellan elever som har börjat i språkbadsprogram först i skolålder och elever som börjat i språkbadsprogram redan i språkbadsdaghem gäller mest elevernas personlighet och deras ordförråd. De största bristerna enligt lärarna var dessa elevers ordförråd eftersom de har fått språkbadsundervisning en mindre tid.

Den fjärde forskningsfråga var att: *Hur har språkbadslärarna tagit till hänsyn till deras undervisning att de har i sin klass elever som har kommit från finskspråkiga daghem?* Resultat visar att lärarna använde mycket konkreta metoder för dessa elever men också för alla andra elever: tydlig artikulering på språkbadspråket svenska, användning av kroppsspråk, visualisering med bilder och texter samt visualisering med bilder vad eleverna skulle göra. Om det var ett ord som eleven inte förstod kunde läraren rita den på tavlan för att undvika att säga det på finska, men för att tydliggöra meningen för eleven. Utgångsnivån med lärarens A språkbadsgrupp var från den språkligt svagaste elev. Det kom fram i resultat att båda lärarna upplevde att det är viktigt att eleven känner sig hemma i gruppen från början av skolgången.

Mitt antagande var att eleverna som har kommit från finskspråkiga daghem använder språkbadspråket svenska i mindre grad än elever som har börjat i språkbadsprogram redan under daghemsår. Vidare antog jag att dessa elever använder endast finska med klasskamrater vilket också är typiskt för språkbads elever. Dessutom antog jag att dessa elevers användning av svenska enligt lärarna utvecklats mellan åren 2018 och 2020 så att någon av dem har uppnått eller till och med gått förbi i språkanvändning en elev som har varit med i språkbadsprogrammet redan från daghemmet, det vill säga en elev från finskspråkigt daghem kan använda mera svenska än en elev som har deltagit till språkbadsprogrammet redan från daghemmet. Ytterligare antog jag att lärarna har behövt skapa nya metoder för att anpassa undervisningen till alla elevers språkliga nivå. Alla mina antaganden håller med annars med lärarna har inte skapat nya metoder för att anpassa undervisningen till alla elevers nivå eftersom de metoder som de valde att använda är annars också använt inom språkbadsundervisning.

Eftersom min undersökning innebär endast 1 timme observation under en matematiklektion i båda språkbadsgrupperna kan jag inte påstå att de elever som har gått finskspråkigt förskola skulle använda lika mycket svenska än de som har börjat i språkbadsundervisning redan i daghemsålder.

För att få bredare resultat borde man ha en bredare undersökning med flera undersökningsskolor, flera informanter samt en längre undersökningsperiod. Nu när jag tänker kritiskt skulle ja kanske byta det observerande läroämnet för att få höra mer muntlig produktion till exempel i en paruppgift. Alternativt kunde jag ha observerat en elev i taget under en längre period för att få en klarare bild av språkanvändningen.

Eftersom själva situationen som jag undersökte är så ovanlig enligt mina erfarenheter och språkbadets principer skulle det vara intressant att undersöka om det finns flera skolor där det har börjat elever i språkbad utan språkbadsbakgrund och hur elevernas språkanvändning sker i olika skolor.

LITTERATUR

- Bergroth, Mari (2015). *Kotimaisten kielten kielikylpy*. Vaasan Yliopiston julkaisuja, Selvityksiä ja raportteja 202. Vaasa.
- Bergroth, Mari (2007). *Kielikylpyperheet valokeilassa. Taustat ja odotukset*. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 145.
- Bergström, Marina (2007). Kan alla bli tvåspråkiga i språkbud? Fallstudie i skrivsvaga elevers möte med ett andraspråk. I: Björklund, Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (red.) *Kielikylpykirja -språkbudsboken*. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti. 135–143 [online]. [citerat 16.11.2018]. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-200-7.pdf
- Björklund, Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (2007). *Kielikylpykirja -språkbudsboken*. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti. [online]. [citerat 16.11.2018]. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-200-7.pdf
- Björklund, Siv & Martina Buss (red.) (2004). *Kielikylpy: kasvua ja kehitystä. Språkbud: sam- verkan skapar styrka*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Julkaisu No 113. Vaasa.
- Björklund, Siv (1994). Neljäsluokkalaisten kielikylpyoppilaiden sanavarastosta. I: Laurén, Christer (red.). *Kielikylpy: Kahden kielen kautta monikielisyteen*. Vasa: Vaasan Yliopisto, Täydennyskoulutuskeskus. 87– 100.
- Buss, Martina & Christer Laurén (1996) Samhället som språklärare i språkbud. För att förstå behöver man inte kunna varje ord. I: *Centrer för språkbud och flerspråkighet. Språkbud i ett nötskal*. Publikation 1/1998. (Kielikylvyllä suu puhtaaksi, översättning av: Johanna Hartvik m.fl.) Vasa: Vasa universitet. 5–14.

- Buss & Laurén (2007). Samhället som språklärare i språkbud: för att förstå behöver man inte kunna varje ord. I: Björklund, Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (red.) *Kielikylpykirja -språkbadsboken*. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti. 26–33. [online]. [citerat 16.11.2018]. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-200-7.pdf
- Centret för språkbud och flerspråkighet (2015). Kort om språkbud. Vaasan Yliopisto. [online]. [citerat 13.10.2020]. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/sv/sites/immersion/about_immersion/
- Fandom (2016). Forskningsstrategier Wikia. Fallstudier. [online]. [citerat 7.10.2020]. Tillgänglig: <https://forskningsstrategier.fandom.com/wiki/Fallstudier>
- Greelane (2019). Samhällsvetenskap. Vad är kvalitativ forskning? [online]. [citerat 20.10.2020]. Tillgänglig: <https://www.greelane.com/sv/science-techmath/samhällsvetenskap/qualitative-research-methods-3026555/>
- Harju-Luukkainen, Heidi (2007). *Kielikylpydidaktiikkaa kehittämässä. 3–6- vuotiaiden kielikylpylasten kielellinen kehitys ja kielikylpydidaktiikan kehittäminen päiväkodissa*. Åbo Akademi förlag – Åbo Akademi University press. [online]. [citerat 12.12.2020]. Tillgänglig: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/29029/HarjuHeidi.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Harju-Luukkainen, Heidi (2013). Kielikylpy Suomessa varhaiskasvatuksen kentällä – Mihin suuntaan tulevaisuudessa? Varhaiskasvatuksen Tiedelehti. *Journal of Early Childhood Education Research*. Vol. 2, No. 1, 2013, 2 –23. [online]. [citerat 20.1.2021]. Tillgänglig: <https://jecer.org/wp-content/uploads/2013/08/Harju-Luukkainen-issue2-1.pdf>
- Hedin, Anna (1996). En liten lathud om kvalitativ metod med tonvikt på intervju. Uppsala universitet.

- Heikkinen, Marita (2007). Kielikylpy ala-asteella I: Björklund Siv, Karita Mård-Miettinen & Hanna Turpeinen (red.) *Kielikylpykirja -språkbadsboken*. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutti. 26–33. [online]. [citerat 16.11.2018]. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-200-7.pdf
- Helsingin Kaupunki (2020). Kielikylpy. Kielikylvyn valintaperiaatteet. [online]. [citerat 22.10.2020] Tillgänglig: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivahoito/paivakotihoito/kaksikielinen-varhaiskasvatus/kielikylpy/kielikylpy>
- Lahti, Anne (2015). ”Mulla on yks yrkke täällä”. Kodväxling i tvåspråkiga elevers klassrumsamtal. Tammerfors universitet.
- Laurén, Christer (1991). Kielikylpykoulu ja sen taustaa. I: Laurén, Christer. *Kielikylpymenetelmä: kielen käyttö mielekkääksi*. Vasa: Vaasan yliopisto. 11–22.
- Laurén, Christer (1999). *Språkbud. Forskning och praktik*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 226. Språkvetenskap 36. Vaasa.
- Mård, K. (1997). Fyra språkbadsbarns tidiga kommunikation på andraspråket. Vaasan Yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 215. Vaasa: Vaasan Yliopisto.
- Porvoon kaupunki (2018). Kielikylpytoiminnan suunnitelma 2018-2022. Varhaiskasvatuspalvelut ja suomenkieliset koulutuspalvelut. [online]. [citerat 1.10.2020]. Tillgänglig: https://www.porvoo.fi/library/files/5c1cc82bed6b970dc3007fab/Kielikylpytoiminnan_suunnitelma_vuosille_2018_2022.pdf
- Savijärvi, Marjo Helena (2013). Miten lapset oppivat kielikylpykieltä päiväkodin arkitilanteissa? In L. Tainio, & H. Harju-Luukkainen (Eds.), *Kaksikielinen*

*koulu – Tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt
Finland i framtiden* Suomen kasvatustieteellinen seura.

Sjöberg, Sannina & Karita Mård-Miettinen, Annika Peltoniemi, Kristiina Skinnari
(2017). *KIELIKYLPY SUOMEN KUNNISSA 2017. Selvitys kotimaisten kielten
kielikylvyn tilanteesta varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja
perusopetuksessa.* [online]. [Citerat 15.12.2018]. Tillgänglig:
[https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57575/978-951-39-7370-
4.pdf?sequence=1](https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57575/978-951-39-7370-4.pdf?sequence=1)

BILAGOR

Bilaga 1. Intervjufrågor för språkbadslärarna

Grundinformation

1. Vilken årskurs undervisar du i språkbad just nu?
2. Hur lång erfarenhet har du av språkbadsundervisning?
3. Hur många elever har du på din nuvarande klass?
4. Hur många av dina elever har kommit från ett finskspråkigt daghem?

Lärarnas erfarenheter samt åsikter om elevernas språkanvändning

5. Hur upplever du som lärare det att det finns elever i din klass som har börjat i svenskspråkig språkbadsundervisning först i skolan?
6. Hurdan språklig nivå hade dessa elever i svenska då de började på din klass? Varierade nivån bland dem?
7. Hur reagerade dessa elever i början av skolan till det att undervisningen gick på svenska?
8. Hur anser du som lärare att elever som kom från finskspråkig förskola har klarat sig språkligt i språkbad?
9. Har det kommit fram sådana språkliga utmaningar för dessa elever som inte de elever har som gått i en språkbadsförskola?
10. Hurdana utmaningar hade dessa elever med att förstå svenska i undervisningssituationer i början av sin skolgång jämfört med elever som gått i språkbadsförskola?
11. Finns dessa utmaningar kvar ännu?
12. Hur väl förstår dessa elever det som de läser på svenska jämfört med elever som gått i språkbadsförskola?
13. Hur mycket muntligt svenska använder dessa elever jämfört med elever som gått i språkbadsförskola?
14. Hur mycket skriftligt svenska använder dessa elever jämfört med elever som gått i språkbadsförskola?

15. Finns det individuella skillnader mellan de elever som gått i finskspråkig förskola i fråga om användning av svenska? Ge gärna något exempel.
- a) förståelse
  - b) läsning
  - c) muntlig användning
  - d) skriftlig användning
16. Vad anser du att skillnaderna beror på?
- a) förståelse
  - b) läsning
  - c) muntlig användning
  - d) skriftlig användning
17. Hurdan skillnad märker du som lärare i kunskaper i svenska mellan elever som har kommit till skolan från språkbadsförskolan och elever som har kommit från finskspråkig förskola? Ge gärna något exempel.
- a) förstå tal
  - b) förstå text
  - c) producera muntlig svenska
  - d) producera skriftlig svenska
18. Vad anser du att skillnaderna beror på?
- a) förstå tal
  - b) förstå text
  - c) använda svenska i tal
  - d) använda svenska i skrift
19. Har någon av de elever som gått finskspråkig förskola nått den språkliga nivån i språkbadspråket som de elever har som gått i språkbadsdaghem? När hände detta? Vad anser du att har påverkat detta?

Språkbadslärarnas metoder för dessa elever samt andra övriga kommentar

20. Hur tog du hänsyn till dessa elever då du började undervisa dem?
21. Hurdana (särskilda) metoder använde du när du började undervisa dessa elever?
22. Hur länge behövde du i din undervisning ta hänsyn till att du har elever som gått i finskspråkig förskola i din klass?
23. Andra övriga kommentarer?

Bilaga 2. Intervjufrågor för rektor

Grundinformation

Kauanko olet työskennellyt opetuslalla?

Entäs rehtorina?

Kauanko olet työskennellyt rehtorina koulussa, jossa järjestetään kielikylpyopetusta?

Bakgrundsinformation

Miksi koulunne kielikylpyluokille on päädytty ottamaan useita oppilaita, joilla ei ole kielikylpytaustaa, suomenkielisestä esiopetuksesta?

Koska kielikylpyoppilaiden sisäänottoprosessi kielikylpyluokille muuttui?

Kuka oli kielikylpyoppilaiden sisäänoton muutoksen takana? Tuliko päätös kaupungilta, koululta, vai jostakin muualta?

Jos päätös tuli koulunne ulkopuolelta, mikä oli sinun ajatuksesi rehtorina tästä päätöksestä?

Oliko koulussasi kokemusta kielellisesti heterogeenisestä kielikylpyluokasta, ennen kuin tämä päätös ottaa oppilaita suomenkielisestä esiopetuksesta syntyi?

Elevantagning och kriterier för det

Millä kriteereillä nämä oppilaat valittiin?

Miksi käytitte juuri näitä kriteereitä?

Mitä mieltä olet käyttämienne kriteerien toimivuudesta?

Mitä valintaprosessi piti sisällään?

Ketkä osallistuivat valintaan?

Miksi käytitte juuri tällaista valintaprosessia?

Minkälaisia perusteluja vanhemmilla, jotka halusivat lapsensa kielikylpyyn ensimmäiselle luokalle, oli hakuvaiheessa?

Oliko hakijoita enemmän kuin vapaita oppilaspaikkoja?

Erfarenheter

Minkälaista palautetta olet saanut alaisiltasi, eli opettajilta, päätöksestä ottaa oppilaita kielikylyluokille kielikylyohjelman ulkopuolelta?

Mikä on rehtorin näkökulma siihen, että onko järjestely toiminut ja onko se kannattava?

Tekisitkö jotain toisin päätöksen suhteen nyt, jos voisit?

Minkälaisia hyötyjä järjestelystä on mahdollisesti seurannut?

Minkälaisia haasteita järjestely on mahdollisesti aiheuttanut?

Muita kommentteja tähän asiaan liittyen: